Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 201 (15824) | 1981 оной сентябриин 1, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ДАХЯАД ХОНХО ЖЭНГИРХЭНЬ

Сентябриин 1-нэй үдэр сэлмэг, бүрхэгшье байбал, хүн бүхэндэ hайханаар hанагдадаг. Юуб гэхэдэ, сентябриин 1-дэ шэнгэхэн дуутай хонхо жэнгиржэ, hуралсалай шэнэ жэлэй эхилhые дохёолдог, бүгэдэ арадай hайндэр болгон дуулгадаг байна бшуу. Харин hуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын үдэр бүгэдэ арадай hайндэр гэжэ тоологдодог заншалые хэншье буруушаахагүй: hургуулида hурааэгүй, үхибүүгээ hургуулаагүй хүн манай орондо байхагүй.

hуралсалай мүнөө жэл дэмбэрэлтэ оршон байдалда эхилбэ гээшэ. Түрэл партимнай түүхэдэ XXVI съездын болоhоор зургаан hара үнгэрөө. Энэ хугасаа соо Коммунис партиингаа хараалhан асари ехэ түсэбүүдэй эхин табсанхайые бүтээхэ, бэелүүлхэ гэжэ совет арад үсэд шангаар тэмсэнэ. Энэ ехэ тэмсэлдэ совет багшанар, hургуулиин hурагшад, дээдэ болон тусхай дунда hургуулида hуража байгшад мүн лэ хабаадалсаhан байха. Илангаяа hурагшадай ажалай, табадахи четвертиин, студентнүүдэй зунай семестрэй үедэ эдир үетэнэй гараар ехэ юумэн хэгдээ гэжэ мэдээжэ.

Республикымнай хэдэн мянгаад хонидой ноохон hургуулиин hурагшадай гараар хайшалагдаа, ажахы бүхэндэ үхибүүд үбhэ хуряалгада хабаадаа, овощ, кукурузо, хартаабха ургуулаа. Ажалай болон амаралтын лагерьнуудые саг соонь, эмхитэйгээр түхеэржэ, эдир үетэнэй эршэ хүсые хэрэглэжэ шадаhан ажахынуудай тоондо Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхоз, Захааминай районой Санагын совхоз болон бусадые нэрлэжэ болохо юм.

Бүхы дээрээ 11400 гаран үхибүүд амаралтын болон ажалай лагерьта амаржа, ажахынуудта сэгнэшэгүй ехэ туhа хүргэhэн байха. 1900-гаад үхибүүдые нэгэдүүлhэн hургуулиин 131 лесничество нажартаа hайнаар хүдэлжэ гараа юм.

Юрэнхышье пионерлагерьнуудта амарагшад нажарайнгаа амаралтые ниитэдэ туhатайгаар үнгэргэхэ гэжэ оролдоhон байна. Жэшээнь, дүтын ажахынуудта туhалдаг, «ногоон патрульда» хабаадажа, ой модые түймэрhөө hэргылхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Дээдэ-Онгостойдо оршоhон «Челночок», «Огонёк», «Зорька» пионерлагерьнуудта амарагшад «ногоон патрульда» илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадаhан байна.

Өөрынгөө гараар олоной хүдэлмэридэ нигэжэ хабаадаад, hалхин, наран, агаар гурбанай ашаар бэеынгээ тамирые хүмүүжүүлэн хатуужуулаад, шэрынгээ хангалые hураадүй классуудтаа бусажа, эрдэмэй үндэhые шэнэ түсэтэйгөөр шудалжа эхилхэнь ха юм.

1981—1982 онуудай hуралсалай жэлдэ манай республикын hургуулинуудта 140 мянган шахуу hурагшад hураха зэргэтэй. Харин нилээн олон hурагшад hургуулиин богоhо анха түрүүнээ алхажа орохо. Гэбшье 1-дэхи классай эрэгшэдэй олонхинь hургуулинуудта гү, али хүүгэдэй саадуудта, бэлэдхэлэй классуудта hураhан, hуралсалай гуримуудта дадажа үрдиhэн байхадаа hайшаалтай. Гэбэшье анха түрүүшынхиэ эрэhэн бишыхан hурагшые hургуулида ямараар угтахаб, hураха, шэнэ юумэ мэдэхэ хүсэлэлыень багша дэмжэн үргэжэ, саашань дэгжээжэ шадаха гү, али үгы гү—үхибүүнэй hуралсалай саашанхи хуби заяан тэрээнhээ дулдыдаха. Тиимэhээ эгээл бишыхан hурагшадые даажа абаhан багшанар хадаа түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, сагаа гамингүй, хүн бүхэндэ онсо анхарал хандуулжа, далай ехэ hонирхолыень тэдхэжэ шадаха, тэсэбэри ехэтэй байха зэргэтэй. Эгээл түрүүшынгээ үдэрhөө эхилжэ, классташа, багшатаяа уулзахаяа, хэшээлнгээ эхилхэ сагые балшар наhатан тэсэжэ ядан хүлеэжэ байбал, hуралсалай амжалта лаб хангагдаха гэжэ тоологдодог юм.

Юрэдөө, хэшээлэй, hуралсал-хүмүүжүүлгын шанар багшын бэлэдхэлhээ, тэрэнэй эрдэмэй болон политическэ хабсоролhоо сэхэ дулдыдаха гэжэ мэдээжэ. Тиимэhээ «hУРГУУЛИДА hУРАЛСАЛАЙ, АЖАЛДА ДУРАТАЙ-ГААР БОЛОН СЭДЬХЭЛ БОДОЛОЙ ТАЛААР ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ШАНАРЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, БАГШАНАРАЙ БА hУРАГШАДАЙ АЖАЛАЙ ДҮНГЫЕ СЭГНЭХЭ ХЭРЭГТЭ ХОЙРОГООР ХАНДАЛГЫЕ БОЛЮУЛХА, hУРАЛСАЛ АЖАБАЙДАЛ ХОЕРОЙ ХОЛБООЕ ХЭРЭГ ДЭЭРЭНЬ БЭХИЖҮҮЛХЭ, НИИТЭДЭ ТУhАТАЙ АЖАЛДА hУРАГШАДЫЕ БЭЛДЭЛГЫЕ hАЙЖАРУУЛХА. ЭНДЭ БАГШЫН ҮҮРГЭ ТОН ЕХЭ ГЭЖЭ ОЙЛГОСОТОЙ. ТЭРЭНЭЙ АЖАЛДАА, АЖАhУУДАЛДА, МЭРГЭЖЭЛЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛГЭДЭ АНХАРАЛ БАГАДУУЛЖА БОЛОХОГҮЙ. ГЭХЭТЭЙ ХАМТА ТЭРЭНЭЙ ХҮДЭЛМЭРИДЭ ТАБИГДАДАГ ЭРИЛТЭШЬЕ ДЭЭШЭЛХЭ ЗЭРГЭТЭЙ» гэhэн партиин захяа даабари хадаа август hарын hүүлшын үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй үнгэрhэн зүблөөнүүд дээрэ гол уряа боложо соностон, hуралсалай шэнэ жэлдэ ябуулха хүдэлмэриин гол зорилгонуудые багшанар тодорхойлhон байна.

Нёдондо КПСС-эй XXVI съездые ажалай эрхим амжалтаар угтаха гэhэн тэмсэлэй орон доторнай эхилхэдэ, «hурагша бүхэнине коммунис ёhоор hуража, ажаhуужа, тэмсэжэ hургаха» гэhэн Москвагай багшанарай үүсхэл хаа хаанагүй, тэрэ тоодо Буряадай багшанарай зүгhөө дэмжэгдээ hэн. Энэ үе соо hургуулида горитой юумэн хэгдээ. Жэшээнь, хүмүүжүүлгын хэрэгтэ комплексно ёhоор хандаха эрилтэ бэелүүлэгдэжэ эхилээ, хэшээлэй, классhаа болон hургуулиhаа гадуур ябуулагдадаг хүдэлмэриин түхэлнүүд, онол арганууд нарижуулагдан hайжаруулагдана. Энэ талаар hайн дүй дүршэлнүүдые согсолхо хүдэлмэри hургуулинуудта үргэлжэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. Тус хүдэлмэриин амжалта hургуулиин хүтэлбэрилэгшэдhээ, тэдэнэй шадабариhаа дулдыдаха юм.

Юрэдөө, коммунис хүмүүжүүлгын, марксистско-ленинскэ үзэл бодолые бүрилдүүлгын шухала асуудалнууд, hуралсалай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие комплексно ёhоор эмхидхэн ябуулха эрилтэ 1981—1982 онуудай hуралсалай жэлдэ гол hуури эзэлхэ зэргэтэй. Энэ талаар манай hургуулинууд яhала ехэ дүршэлтэй болонхой ааб даа. В. И. Ленинэй намтарые, ажал ябуулгые, зохёолнуудые, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, Л. И. Брежневэй номуудые, илангаяа «Бага газар», «Эрэгэн хүгжэлтэ», «Шэнэ газар» гэhэн номуудыень hурагшадта шудалуулха гээшэ гүнзэгы удха шанартай, үзэл сурталай сэгнэшэгүй хурса зэбсэг байhанаа гэршэлэнхэй. Гэбэшье энэ талаар имагтал түрүүшын алхамууд хэгдэнхэй гээшэ. hуралсалай шэнэ жэлдэ партиин XXVI съездын материалнуудые үшөө саашадань гүнзэгырүүлэн шудалуулха зорилго табигдана бшуу. Илангаяа түүхын, обществоведениин, литературын багшанар, классай хүтэлбэрилэгшэд бүхэн хэшээлэйнгээ, хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэриин түсэбүүдые табихадаа, эдэ мэтэ асуудалнуудые хараадаа абаха зэргэтэй.

Энэ хэрэгтэ hургуулиин партийна организаци, партиин райкомуудай хүдэлмэрилэгшэд мүн хабаадаха, шалгаха, зааха ёhотой.

Тиихэдэ hурагшадай ерээдүйн мэргэжэлые зүбөөр шэлэлгэ хүдэлмэри hургуулинуудта үргэлжэлүүлэгдэхэ. Энэ хэрэгтэ имагтал hургуули, багшанар хабаатай бэшэ. Ажахынуудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна комитедүүд энээндэ сэхэ хабаатай. Юуб гэхэдэ, ажалаймнай ерээдүйн халаан мүнөө эрдэмэй үндэhэ шудалжа, hургуулиин партада hууна гэжэ мэдээжэ.

Ажахы hургуули хоёрой хоорондо нягта холбоо барисаа байгуулhан жэшээнүүд республика доторнай олон. Хориин районой Үдын совхоз, тэндэхи hургуули, Сэлэнгын районой ажахынууд ба hургуули, Улаан-Үдын 8-дахи автобаза болон 35-дахи hургуули, Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй завод ба тэндэхи дунда hургуули гээд тоолоо hаа, олон. Зүгөөр энэ дүй дүршэлые олоной олзо болгон дэлгэрүүлжэ, ажахы, предприяти бүхэнэй шеф ёhоной хүдэлмэриие hайнаар ябуулдаг болгохо зорилго партийна комитедүүдэй үмэнэ табигдана.

hуралсалай ээлжээтэ жэл эхилжэ, дахяад хонхо жэнгирхэнь. Нажарай гурбан hара соо hайса амаржа, бэе махабадаа хатуужуулhан, ухаагаараашье. бэеэрээшье ургаhан hурагшад партануудтаа hууба, 6—7 наhатан анха түрүүнээ hургуулиин богоhо алхаба. hурагшадайнгаа hураха, шэнэ юумэ ойлгожо, мэдэжэ абаха гэhэн hайхан хүсэлые тодожо абан, эрдэм номой далай соогуур хүтэлэн, эдир хүнүүдые hурган, хүмүүжүүлэн болбосоруулха хэрэгтэ амжалта туйлахыень Буряадайнгаа багшанарта хүсэнэбди.

hуралсалай шэнэ жэлээр, хүндэтэ багшанар, түрэлхид, hурагшад, таанадаа амаршалнабди!

— Эгээл hониин номнай энэ!

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Республикымнай ажалай үдэр

— Мүнөө таряа сабшажа, баал болгохо 5 комбайн, сенаж даралгада хоёр комбайн хабаадуулагдана. Үглөөнhөө ороhоной 3 комбайн сэхэ хадалгада табигдахань,— гэжэ парткомой секретарь Леонид Михеевич Родионов хэлэнэ. —Эдэ үдэрнүүдтэ 350 гектар шэниисэ унагаагаабди.

— Энэ жэлдэ бүхыдөө хэды шэнээн ороhо таряа абаха түсэбтэйбта? Тэрэнээ хэр дүүргэхээр байнат?— гээд асуухадамнай:

БААЛНУУД ЖЭРЫЛДЭНЭ

Заган тосхоной зүүн тээ хабтайн нэмжыhэн алтан шаргал шэниисын поли тээhээ жэгтэй hайхан хангал үнэр таража, оршон тойронхи агаарта тунажа, эндэ ажаллажа байhан хүн зоной хамар амые сорьёно. Тээ саана hубаряад ябаhан «талын онгосонуудай» хүнхинэхэ абяан аяар холуур сууряатан соностоно.

Иимэ наратай сэлмэг үдэр тооhондо харлашаhан, тоhон болошоhон нюуртай хүбүүдэй абьяастайгаар хүдэлжэ байхые харахада урматай даа! Эдэ таряа унагаажа ябаhан табан комбайнай хойноhоо унаhан баалнууд аяар саана хүрэтэр зурын жэрылдэнэ. Мүн эндэ үшөө унагаагдаагүй таряанай хоолосуудаа надхуулан hалхинда долгитохо харагдана.

Эндэхи «Заганский» колхозой «Солодка» гэжэ газарта нэгэдэхи тракторна бригадын механизаторнууд манай ябаhан үдэр гурбадахи үдэрөө ажаллажа байгаа бэлэй.

Тус бригадада ажахын дүршэлтэй комбайнернууд Андрей Яковлевич Османкин, Антон Филимонович Иванов, Василий Аникеевич Иванов, Карп Филиппович Иванов, Виктор Филиппович Бельский гэгшэд хүдэлнэ. Эндэ техническэ харууhа хэхэ түсхай агрегат, тоhо түлишэ тараадаг автомашина болон бусад хэрэгтэй болохо түхеэрэлгэнүүд түгэс бии.

— Түсэбнайшье ехэ даа. 2550 гектар тарялан дээрэhээ 12,8 мянган гектар гү, али гектар бүриhөө дунда зэргээр 5 центнер таряа абахаар хараалнабди. Өөhэдөөшье мэдэнэт, мүнөө жэл дахинаа ган гасуур боложо, ургасамнайшье муу байгаа. Тээд манай механизаторнуудай, тарияшадай оролдоhоной ашаар зарим полиhоо гектарай 10 центнер хүрэтэр ороhо таряа абахаар хүлеэнэбди,— гэжэ тэрэ харюусана.

— Энэ халуун хаhада хэд hайнаар хүдэлнэб?

— Оройдоол гурбадахи үдэрөө ажаллажа байнабди. Тээд манайда диилэнхидээ олон жэлдэ тарян ажалда хүдэлhэн дүршэлтэй механизаторнууд, хуу hайдамтай хүнүүд хүдэлдэг юм. Жэшээлхэдэ, эндэ ажаллажа байгшад сооhоо Карп Филиппович, Антон Филиппович Ивановууд хорёод гаран жэлэй туршада тарян ажал дээрэ хүдэлнэ. Тэдэнэр үдэрэйнгөө нормые 120—130 процент дүүргэдэг юм,— гээд харюусаба.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй таряа хуряалгада колхозой правлени, партком онсо анхарал хандуулаа. Юуб гэхэдэ, байгша ондо ургаа болоhон ороhо тарлагаа тон наринаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын хойноhоо оролдожо байhаниинь билэндэ ойлгосотой байгаа hэн. Эндэ хүдэлжэ байhан механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Табан хоног бүхэндэ түсхай комисси мүрысөөнэй дүн согсолжо, илагшадта мүнгэн шан барюулдаг юм. Тарияа хуряалгын hүүлээр тон hайнаар хүдэлэгшэдтэ ажахын чемпион гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдохо, колхозой правлени, партком, рабочкомой зүгhөө Хүндэлэлэй грамота, мүнгэн шан барюулагдаха байна.

Эндэ хүдэлжэ байhан тарияшад үдэрэй хоёр дахин халуун эдеэгээр хангагдана. Эдээндэ байра байдал hайнаар түхеэрэгдэнхэй. Ажалай hүүлээр амарха арга бии. Механизаторнуудай үдэр бүриин дүн гаргагдажа, ханын самбарта үлгэгдэнэ.

Д. ДОНДОКОВ.

Мухар-Шэбэрэй район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: А. Ф. Иванов, В. А. Иванов, В. Ф. Бельский, А. Я. Османкин. Комбайнууд шэниисын полиин дунда.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

ЛИТЕРАТУРА БОЛОН ИСКУССТВЫН ТАЛААР БУРЯАДАЙ АССР-эй ШАНГУУДЫЕ ОЛГОХО ТУХАЙ

Литература болон искусствын талаар республиканска шангуудай Комитедэй дурадхалнуудые хаража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет **Буряадай АССР-эй шангуудые иимэ хүнүүдтэ олгобо:**

Мунгонов Барадий Мункуевичта — уран зохёолшо, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ — «Баян зүрхэн» гэжэ романайнь түлөө;

Цырендоржиев Сергей Сультимовичта — уран зохёолшо, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ—«Эрмэлзэл» гэжэ тууживануудайнь номой түлөө;

Буруев Владимир Яковлевичта—Буряадай Гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон балетэй академическэ театрай дуушан, РСФСР-эй габьяата артист — концертнэ-гүйсэдхэлэй ажал ябуулгынь түлөө;

Васильев Геннадий Георгиевичто— Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша — «Тайгын хүүгэд», «ЗММК-гай хүдэлмэришэд», «Уулзалга» болон «Үльгэршэн» гэжэ бүтээлнүүдэйнь түлөө;

Логачев Николай Ефремовичтэ—РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша, режиссер-найруулагша;

Бройко Вадим Михайловичта — Буряадай АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша, уран зураашa;

Путивец Евгений Ивановичта — Буряадай АССР-эй арадай артист;

Рыжова-Туманова Нина Константиновнада — Буряадай АССР-эй габьяата артистка — Гүрэнэй ород драмын театрта Н. Калашниковай «Шэнэ сагай шэнжэ» гэhэн зүжэг табиhанайнь гол рольнуудые гүйсэдхэhэнэйнь түлөө.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРhӨӨ

«Прибайкалец» колхозой механизаторнууд район соогоо эгээн түрүүлэн тарияа хуряалгаа эхилээ юм. Комбайнернууд А. А. Кашеев Б. С. Васильев хоёр жаткаар тарияа унагаахадаа, үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Г. Д. Леонов, Е. Кузьмин, Е. Смирнов гэгшэд хэдэн зуугаад центнер хара тарияа сохёод, тоог дээрэ оруулагданхай.

Тус колхоздо тарла хуряалгын хүдэлмэритэй жэгдэ намарай паар хахалагдана, намарай тарян таригдана. Карымскын отделениинхид 152 гектар, каменскынхид—100 гаран гектар намарай тарияа тарияа байна.

П. ХАЛТАНОВ.

Прибайкалиин район.

БОРООТОЙДОШЬЕ hААТАНАГҮЙ

«Георгиевский» совхоз район дотороо бултанhаа эртэ силос даража эхилэнхэй. Амгалантын отделенидэ 450 тонно шэмэтэ тэжэл нөөсэлэгдөө. Эндэ механизаторнууд Виктор Козшин, Владимир Смородников, Василий Мухутдинов, Владимир Николаев гэгшэд бороотойшье үдэртэ ажалаа оогсоонгүй hайнаар хүдэлжэ байна. Мүн «ЖВН-6» түхэлэй комбайнай жолоошон Баян Жамбалдоржиев жэшээтэ ажалаараа шалгарна.

Хориин район. Ю. БАЗАРЖАПОВ.

ШАРМАЙН ОРОЛДОНО

Хамниин совхозойхид энэ жэлдэ ниитынгэ адууhа малда элбэг хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ зорилготойгоор эртүүр нуга сабшалан дээрээ гараа hэн. Эндэ түбэй hү hаалиин фермые даагша Гонгор Зундуевич Дашимолоновой даадаг звенодо hаалишад, үхэршэд олоороо хабаадалсана. Тус коллектив түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, габшагай ажалай эршэ абан, үдэрэйнгөө нормые 110 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тэрээнhээ гадуур И. Е. Овчинниковай, Д-Ц. Б. Балдановай, Ц-Д. Х. Галдановай хүтэлбэрилдэг звенонууд мүн лэ hайнаар хүдэлжэ байнхай.

hүүлэй үедэ манай иишэ хура бороо ехээр орожо, үбhэшэдтэ ажалыень нилээд hаатуулба. Хэды иимэ бэрхэшээлэй ушараашье hаань, тэдэнэр сэлмэг үдэрэй час, минута бүхэниие шадамараар хэрэглэн, сабшаhан ногоогоо hайн шанартайгаар хуряажа абана.

Зарим нуга сабшалангай ургасын hайн бэшэ дээрэhээ шугы бургааhанай забhараар үдхэн ногоо унагаажа, бухал болгон табина. Иигэжэ манай совхозой ажалшад партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө шармайн тэмсэжэ байна.

С. ЦЫБЕНОВ.

Захааминай район.

ЗАНШАЛТА ЗҮБЛӨӨН

Аяар холын Ахын районой багшанарай заншалта конференци августын 27-до үнгэрөө. hайндэрэйхеэр хубсалhан багшанар районой соёлой байшанда үглөөнэй 10 сагта суглараа. Тэдэнэй дунда залуу багшанар олон. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй ёhоор, hурагшадай hуралсалай, хүмүүжүүлгын болон тэдэниие ажалда бэлдэлгын шанарые дээшэлүүлхэ талаар тэдэниие гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри тухай» КПСС-эй райкомой таhагые даагша Ц. Р. Цыбденов элидхэл хэhэн байна.

Районой хоёр дунда hургуули — Орлигой болон Сорогой — бүгэдэ нинтын дунда hуралсалые бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри хээ юм. Гэбшье хэхэ хүдэлмэри яhала ехэ. Арадай депутадуудай Ахын райсоведэй гүйсэдкомой гэгээрэлэй таhагые даагша Г. Б. Будуев болон үгэ хэлэhэн бусад нүхэд тэрээн тушаа тогтоо.

В. ГАЛСАНОВ.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ ТҮҮХЭ БЭШЭГ

hуулэй мэдээсэл — ТАСС

Үнгэрhэн дайнай жэлнүүдтэ совет хүнүүдэй ажалай ба дайшалхы баатаршалгые харуулhан үнэтэ шухаг гэршэ баримтануудые суглуулжа, ерээдүйн үетэндэ үлөөхэ, ветеран бүхэниие анхарал оролдолгоор хүреэлхэ гэhэн патриотическа үүсхэл Ленинскэ комсомол гаргаhан байгаа. Тэрэ «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ бэшэг» гэhэн бүхэсоюзна бэдэрэлгын экспедициие үнгэргэхэ юм. Энэнь сентябрь hарада эхилжэ, олон миллион залуу эдэбхитэд хабаадаха байна.

Энээндэ зорюулагдаhан пресс-конференци Москвада үнгэргэгдэжэ, Дайнай ветерануудай совет комитедэй түгээгүүлэгшэ армиин генерал П. И. Батов, ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Д. А. Охромий гэгшэд тэрээн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, экспедициин зорилгонууд тухай хөөрөө.

Экспедицинүүдтэ хабаадагшад айлнуудаар ябажа, урдын фронтовигууд, партизанууд, фашизмда эсэргүү подполидо хабаадагшад, тылэй ажалшад тухай баримтануудые суглуулха, эдэнэй дурсалгануудые, хөөрөөнүүдые бэшэжэ абаха байна.

Хото городуудта, hуурин тосхонуудта, ажалша коллективүүдтэ залуушуул ветерануудтай уулзаха юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гайхамшагта hара, үдэрнүүдтэ тэдэ зорюулагдаха.

Экспедици совет арадай революционно, дайшалхы ба ажалай алдар солын газарнуудаар комсомолшууд болон залуушуулай бүхэсоюзна аяншалга эрхилэгдэхэ байна.

СТУДЕНТНЭРЭЙ ЕХЭ ХУБИТА

Энэ зундаа дээдэ hургуулинууд болон техникумүүдэй студентнэр оронойнгоо бүхы шахуу булан тохойнуудта хүдэлжэ, ажалай дүй дүршэл олоhон байна. КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ бүхэсоюзна студентнэрэй отрядые хүтэлбэрилэгшэ В. Лияскин ажалай гурбадахи семестрэй дүнгүүд тухай ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ.

Совет коммунистнуудай хуралдаанай шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ тодорхой хубитаяа оруулха гэhэн хүбүүд болон басагадай халуун эрмэлзэл хадаа 1981 оной ажалай семестрэй онсо шэнжэ болоно. Студентнэрэй барилгын отрядта эдэбхитэйгээр хабаадагшадые, эмхидхэгшэдые Эхэ ороной үндэр дээдын шангуудаар шагналга габшагай хүдэлмэридэнь ехэ нүлөө үзүүлhэн байха юм. Ажал хүдэлмэриень үндэр сэгнэлгэдэ партиин эсэгэ ёhоной анхарал оролдолгодо харюусажа, бүхэсоюзна студентнэрэй отрядай гэшүүд үндэр үрэ, дүнгүүдые туйлаба. Барилга дээрэ арадай ажахын бусад hалбаринуудта 1,6 миллиард hаа үлүү түхэригэй хүдэлмэри хэгдээ. 20 мянга шахуу түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдаhан, хабсаргагдаhан байна.

РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьhэтэ нютагуудые шэнэдхэн хубилгалгада, Баруун Сибириин нефтиин ба газай хэбтэшэнүүдые ашаглалгада, Алас-Дурна зүгэй ба холын Хойто зүгэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ хабаадалсаха гээшэ хүндэтэй эрхэ мүн гэжэ дээдэ hургуулинуудай, техникумүүдэй түлөөлэгшэд тоолоно.

Студентнэрэй барилгын отрядай гэшүүдэй 60 гаран процентнь хүдөө нютагуудта ажаллаба. Тэдэнэр үйлэдбэриин, ажаhуудал хангалгын барилгануудые хэhэн, ургаса хуряахадань, тэжээл бэлэдхэхэдэнь тарияшадта туhалhан байха юм.

Сүлөө сагтаа хүбүүд, басагад хүдөөгэй hургуулинуудай hурагшадые, хүүгэдэй саадуудта ябагшадые хүмүүжүүлхэдэ туhалhан, аха классай hурагшадай ажалша нэгэдэлнүүдые шефтэ абаhан байна. Сэрэгэй-патриотическа ябуулганууд олоной хабаадалгатай байгаа.

(ТАСС).

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи №6

ШУХАЛЫН ШУХАЛА ХЭРЭГ

Мүнөө үедэ манай ажахыда ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэһээ шухала, харюусалгатай хэрэг гэжэ байхагүй. Энээнине хүн бүхэн мэдэнэ, ойлгоно. Энэл үедэ бүхы малдаа гүйсэд хүрэхэ тэжээл суглуулжа шадабал, ерэхэ үбэлжэлгэеэ һайнаар үнгэргэхэ, КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ алхам хэхэ байһанаа бидэ һайн мэдэнэбди. Тиимэһээ совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон бүхы хүдэлмэришэдэймнай һанал бодол, хүсэл оролдолго энэл асуудалда хандуулагданхай гээшэ.

Энэ харюусалгатай хаһын эхилхэһээ урид цеховой бүхы партийна организацинуудта нэмэл партийна суглаанууд үнгэргэгдэжэ, тэжээл бэлэдхэлгын асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн. Коммунистнууд болон бүхы хүдэлмэришэднай энэ асуудал элдэб талаһаань дууһан боложо, өөһэдынгөө арга боломжо, ургаһан ногоогоо багсаажа үзөөд, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүн зонине эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар район дотороо үүсхэл гаргаха гэһэн шиидхэбэри абаһан байгаа. Энэ үүсхэлыемнай КПСС-эй райкомой бюро, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком һайшааһан байна.

Иигэжэ үбһэшэдэй звенонууд байгуулагдажа, социалис уялгануудые баталан абаа бшуу. Энэ жэлдэ бүхыдөө 5 мянган тонно үбһэ, 2.500 тонно сенаж, 5 мянган тонно силос, 260 тонно модоной набша намаа бэлэдхэхэ түсэбтэй гээшэбди. Энээниие бэелүүлхэ арга боломжо бии гээд һанагдана. Мүнөө энэ даабари дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүдэлмэримнай шэглүүлэгдэнхэй. Сабшалан дээрэ гүйсэд оньһожоруулагдамал дүрбэн звено, гар хажууршадай 16 звено, тиихэдэ 11 звенодо мүн лэ хэрэгтэй техникэ үгтэнхэй гээшэ.

Үбһэшэдэй звенонуудые байгуулха үедэ партком звено бүхэндэ партийна нүлөө үзүүлжэ байхаар хараалһан ааб даа. Олонхи звенонуудые дүй дүршэлтэй коммунистнууд ударидана. Тиихэдэ саг зуурын партийна долоон бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Бэшэ звенонуудта саг зуурын партийно-комсомолой, комсомолой, бүлэгүүд байгуулагданхай. Тэдэнине бэрхэ коммунистнууд болон комсомолшууд ударидана.

Коммунист хүн ажал хэрэгээрээ, өөрынгөө ажалда хандасаар бусадта жэшээ харуулжа ябаха уялгатай бшуу. Тэдэнэр хододоо түрүү зэргэдэ ябажа, амжалта туйлаха хэрэгтэ бэшэнээ элсүүлхэ зэргэтэй. Энэ уялгаяа манай олонхи коммунистнууд дүүргэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, партиин гэшүүн Виктор Раднаевич Рабдановай ударидадаг звеногойхид хоёр табан хоногой дүнгөөр удаа дараалан түрүү зэргэдэ ябана. Мүн үниинэй коммунист Буда Цыденович Намдаковой толгойлдог звеногойхид баһа амжалтатай ажаллажа ябана.

Саг зуурын партийна бүлэгүүдые мүн дүршэлтэй коммунистнууд ударидадаг. Эдэ бүлэгүүд бүхы звеногойнгоо эгээл үндэһэ һууринь, түшэг тулгууринь болоно бшуу. Бүлэгэй коммунистнууд звено дотороо ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха уялгатай. Партиин гэшүүн бүхэн ниитын даабаритай. Политинформаци саг болзор соонь үнгэргэжэ, дэлхэй, орон дотор болон районой соогоо боложо байһан шухала үйлэ хэрэгүүд тухай хөөрэнэ. Гадна социалис мүрысөөнэй дүн согсолжо, олондо дуулгана. Эндэ гансал коммунистнууд хабаадана бэшэ ааб даа. Комсомолшууд, бэшэшье хүнүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байха юм.

Бригада, звено бүхэнэй хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдаа. Звено бүхэн өөһэд, өөһэдын социалис уялга абажа, арга, боломжоёо хараалһан ааб даа. Социалис мүрысөөнэй дүн табан хоног бүхэндэ согсологдожо, илагшад урмашуулагдана. Мүрысөөнэй гуримаар табан хоногойнгоо түсэб 101—120 процент дүүргэһэн гүйсэд оньһожоруулагдамал үбһэшэдэй бригадада 100 түхэриг шан, харин 121 процент дүүргэһэн коллективтэ 150 түхэриг мүнгэн шан барюулагдана. Тиихэдэ гүйсэд оньһожоруулагдаагүй звенонуудай дунда хоног соо илажа гарагшадта мүн лэ мүнгэн шан барюулагдадаг. Гар хажууршадай звенодо баһа мүнгэн шан барюулагдан урмашуулагдадаг. Илажа гараһан звеногой нэрэ хүндэдэ совхозой түбтэ ажатай алдар солын Улаан туг бодхоогдоно. Эдэ бүгэдэ үбһэшэдэй урма зориг бадаруулжа, эршэтэ ажалда элсүүлнэ.

Эртүүр бороогүй байһан аад, мүнөө болоһон хойно орожо, бага зэргэ хүдэлмэринемнай һаатуулна. Энэл үедэ сенаж дараха хүдэлмэрээ шангадхаадли. Асито-Шанаа гэжэ газарта Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Борис Жамсаранович Аюровай толгойлдог гүйсэд оньһожоруулагдамал звено сенаж дараха хүдэлмэри эршэтэй һайнаар ябуулна. Бригадир хэдэн жэлэй туршада үбһэшэдэй бригадые ударидажа, нилээд дүршэлтэй болоһон ааб даа. Үнэхөөрөө, ажалша бэрхэ, хүн зондо үгөө ойлгуулжа шадаха хүн. Эндэһээ бригадынь хүдэлмэришье урагшатай бшуу. Энэ бригадынхид суудхэ хахад соо 200 тонно ногоо нүхэндэ хэнэ. Бүхыдөө хоёр мянган тонно сенаж дараха даабаритай юм. Тэрэнээ дүүргэхөө байна. Сенаж дарагшадые урмашуулха талаар мүн лэ тааражатай гурим зохёогдонхой. Жэшээлхэдэ, хоёр үдэр соо 200 тонно ногоо нүхэндэ хэбэлнь, 100 түхэриг, гурбан үдэр соо 300 тонно хээ һаань, 150 түхэриг, харин зургаан үдэр соо 1000 тонно хээлэнь, 400 түхэриг үгтэхэ байна.

Юрэдөө, бидэ энэ халуун хаһада хүн бүхэнине хабаадуулжа, ургаһан ургасаяа дууһан, юушье үлөөнгүй хуряажа абахые оролдоно гээшэбди. Үгын, залуугүй үбһэндэ гаража, хаба шадалаагаа түрэл совхоздоо туһална. Нэгэдэхи отделенидэмнай 17 хүнөөр бүридэһэн пенсионернүүдэй звено байгуулагданхай. Тэдэнине Долгор Дугаровна Балданова ударидана. Үндэр наһатай болобошье, хүсэ шадал соогоо ажаллажа, 500 центнер үбһэ бэлэдхээд байна. Гадна үбһэшэдэй звенонуудта һургуулиин һурагшад, студентнэр олон.

Комсомол-залуушуулай звенонуудай дундаһаа залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ Максим Николаевич Тыкшеевэй ударидадаг звено амжалтатай хүдэлжэ байнхай. Залуу наһан зоригтой, согтой хухюун ха юм лаа. Залуушуулнай ажалладаашье, амархадаашье хододоо дорюун шуу.

Үбһэшэдэй звено бүхэндэ хүдэлмэриин шанар шалгажа байха арадай хинагшадай постнууд байгуулагданхай. Эдэ постнуудай олонхиинье мүн лэ коммунистнууд толгойлно. Тэдэнэр сабшалгын шанар шалгана, үбһэ харгыгаар гээхэ гэхэ мэтэтэй тэмсэнэ. Звено бүхэндэ коммунистнууд болон комсомолшуудай ударидалга доро «сахилгаан» хуудаһанууд гаргагдана. Мүн арадай хинагшад «Халаахай» гаргадаг. Тиихэдэ парткомой гэшүүн бүхэндэ үбһэшэдэй звенонууд даалгагдажа, тэдэнэр саг үргэлжэ тэндэ ошожо, ажал хэрэгүүдтэйнь танилсажа байдаг.

Тэрэшэлэн бидэ үбһэшэдые худалдаа наймаанай, соёлой талаар хангаха хэрэг баһал анхарал доро абадаг гээшэбди. Автомагазин графигай ёһоор звенонуудаар ябадаг. Районой соёлой байшангай агитбригада үбһэшэдтэмнай ошожо, лекци уншана, наада харуулна. Юрэдөө, мүнөө үедэ бүхы хүдэлмэримнай ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ гүйсэд хандуулагданхай гээшэ.

А. БАЛДАНОВ,
Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь.

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ — МҮНӨӨДЭРЭЙ ЭРИЛТЭ

АХА НҮХЭДЭЙ ЖЭШЭЭ

«Мүнөөдэр — үсэгэлдэрэйхиһөө, үглөөдэр — мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар ажаллаха» гэһэн урия доро манай барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын коллектив мүрысэжэ, гүрэнэй даабари, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Поездымнай коллектив ехэнхидээ залуушуулһаа бүридэдэг. Бидэ Таксимо нютагта хүдэлмэришэдэй поселок, промышленна, социально-соёлой объектнүүдые бодхооноди. Ехэ, багашье объектнүүдые эрхим шанартайгаар, саг болзортонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ хүдэлмэришэднай бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг, гэг[illegible]гөөр ажаллаха гэжэ эрмэлзэдэг гээшэ.

Бидэ Буряадай участогай эгээл зүүн захада барилга хэжэ байнабди. Манай ниишэ хүрэхэ гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Гансал авто-харгы бидэнине «ехэ газартай» холбодог юм. Түмэр замай Нижнеангарск-1 станциһаа манай Таксимо хүрэтэр 400 гаран километр зайда барилгын материал, оньһон техникэ, зэр зэмсэг [illegible]. Авто-харгын муугаа болоно, ашаатай машинанууд ехэл удаардаг гээшэ. Энээн дээрэһээ барилгын материалай дуталдаха ушар али олон дайралдана.

Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын залуу барилгашад арга боломжо зүбөөр, аша үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, байрын гэрнүүдые, столово, магазин олоор бариха гэжэ эрмэлзэнэ. Хүдэлмэришэдые һайн, дулаан байратай болгохын тула юун хэгдэхэ ёһотойб? Энэ асуудал [illegible] поездын коллективэй бэшэ, мүн «Нижнеангарсктрансстрой» трестын захиргаанай, парткомой, профсоюзай комитедэй саг дары зүб тээшэнь шиидхэхэ гол шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Тиимэһээл энэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Тодорхой хэмжээ ябуулганууд абтана гээшэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, холын хойто нютагта оршоһон Муяын дайда ой модоор ехэ баян юм. Багжагар ногоон нарһан, шэлдэн улаан шэнэһэн мододые барилгада хэрэглэхэ хэрэгтэй бологдоно. Нютагай материал барилгада үргэнөөр хэрэглэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа бэлэй. Энэ тон зүб гээд һанагдана. Поездымнай коллективтэ хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргаха 5 рама үгтэһэн байха юм.

Эдэ раманууд мүнөө сум ашаглагдажа, барилгада хэрэгтэй материал ехээр гаргагдана. Манай поездын барилгашад түс бүридөө хоёр байратай 30 гэрэй һуури табяад, барилга хэжэ байна. Эдэ объектнүүдые саг болзортонь ашаглалгада тушаахын тула бидэ хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые ехээр гаргаха болоно ха юмбибди.

Залуу хүдэлмэришэн А. А. Мялигай хүтэлбэрилдэг түрүү коллективые һаяшаг модо бэлэдхэхэ участогта эльгээгээ бэлэй. Эдэнэр модо ехээр бэлэдхэжэ, хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые һайн шанартайгаар гаргаха хэрэгтэ хубитаяа оруулна. Точ харюусалгатай участогта эльгээгдэһэнээ сэдьхэл зүрхөөрөө һайн мэдэрнэ, ойлгоно. Тиимэһээл даабаряа хододоо үлүүлжэ, барилгын участогуудые материалаар дутамаггүйгөөр хангажа байнхай. Байрын гэрнүүдэй барилга яһалал түргэнөөр хэгдэнэ.

Үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, даабаряа үлүүлдэг хүдэлмэришэдэй тоо улам олошорно. Арбадахи табан жэлэй туршада эрхим һайн үрэ дүн туйлажа, БАМ[...] барилгада бүхы хүсэ шадалаа [...] пананингаа, залуу барилгашадые хүмүүжүүлэн гаргаһанайнгаа [...] Ленинэй орденоор шагнагдаһан [...]нид Антонович Горбатенкын [...]дын коллектив Таксимо пос[...] нилээд олон объектнүүдые [...] соо, бодхоолсоношье. Эдэнэр [...]ны түрүүшын ээлжээниие, [...] хунар угааха гэр, бани олон [...] гэрнүүдые бариһан байха юм. [...] түс бригадын коллектив пос[...] котельнын хоёрдохи ээлжээние, [...]ловын гэр, банрын гэрнүүдые [...]сана.

Алишье участогта ажаллаа[...]гаа хүдэлмэришэдынь бүхы [...] эрхим шанартайгаар хэдэг, [...] үлүүлхэ гэжэ эрмэлзэдэг. Бри[гадир] Л. А. Горбатенко бүхы участ[...]даар ябажа, хэнэй ямараар ту[...] баишаание хинан шалгадаг, [...]шэл заабари хэлэжэ ту[...] заншалтай. Л. А. Горб[атенко] манай поездын эгээл аха [...] транспортна барилгада хор[...]ран жэл ажаллажа, дүршэл [...]баритай болоһон хүдэлмэришэн [...]рэнэй хэлэһэн үгэ сэнтэй, ту[...]шье байдаг. Үнинэй, бэрхэ ба[...]шан залуу хүдэлмэришэдэй [...] шанга эрилтэ табижа шададаг.

Леонид Антонович хайшан [...] барилга хэнэб? Яажа ажалаа з[...] хэнэб? Эдэ бүгэдые бидэ халаа[...]ха гэжэ эрмэлзэнэбди. Олонхи [...] барилгашад түрүү хүдэлмэри[...] онол аргануудые хэрэглэжэ, [...] бүтээсэ туйлана.

— Хүдэлмэриин үедэ һа[...] минин һууха гээшэ эшхэбтэр. Ш[...]наа, ехэ хэмжээнэй ажал хэжэ, [...]баряа үлүүлхын тула оролдож[о] тонбди. — гэжэ Л. А. Горбатенко [...]дэнине һургана. Нээрээшье, а[...] үедэ яажа минин һуултай [...] Нюугаад яахамнайб. Үлүү удаа[...] хилха дуратайшуул бидэнэй. БА[М-ай] барилгашадай дунда бии б[...] Энэ дутагдалые бидэ хамтын [...]сөөр усадхаха ёһотойбди.

Д. БАЛЬЖИНОВ,
барилга-хабсаралгын 670-[дахи] поездын хүдэлмэри[...]

АЖАЛЛААЛ ҺАА, АМЖАЛТА ТУЙЛАХАШ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө эшэтэйгээр ажаллажа, 1981 оноойнгоо түсэбтэ даабаринуудые саг болзорһоонь урид, Агууехэ Октябриин революциин һайндэр — ноябриин долоон хүрэтэр сүм бэелүүлхээр зорилгожоошод Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто олон юм. Тэдэнэрэй нэгэн — механическа цехэй токарь Анатолий Фёдорович Тепенко болоно. Дүй дүршэл түгэс, даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг энэ нүхэрнай халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ дабшадаг заншалтай юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Ф. Тепенко.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Хори гаран жэлэй туршада мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябанаб. Түрүүшээр һүнэй фермын үхэрнүүдые харууһалааб, һүүлэй арбаад жэлдэ һубай малай гүүртэ даажа абаад, гэр бүлөөрөө хүдэлнэб. Гүүртэдэмнай тугаллаха үнеэд, гунжад үгтэдэг. Тэдэнээ ороондо оруулаад, түлынь абажа томошог болгоод, ондоо гүүртэдэ үгэдэгби. Үнеэд, гунжадһаа гадна жэл бүри 7—8 буха баридагби.

Малнай Хасууртын голой Харганата гэжэ газарта үбэлжэдэг, зундаа тэдэнээ Бүргын адагта гаргадагби. Тугаллаһан үнеэднай һаагдадаггүй, тугалаал тэжээдэг. Эхэээ хүхэжэ ябаһан тугал түргэн томо болодог юм. Үнеэднай тугалаа ходо дахуулаад ябадаггүй, тугалнууд аминдаа байдаг. Юуб гэхэдэ, бэлшээридэ тугалаа дахуулжа ябаһан үнеэд мүртэнгөөр таргалдаггүй байха юм.

Малаа тобир тарган байлгахын тула, зун, намарай сагта илангаяа һайнаар харууһалха хэрэгтэй. Бидэ үдэр, һүни, хура бороо, хүйтэн, халуун гэнгүй, һайн бэлшээри бэдэржэ, һэлгэжэ байгаад, малаа бэлшээдэгбди. Тиимэһээ малнуудны бэлшээриин үедэ һайн хүшэ абадаг. Таргаар үбэлжэлгэдэ ороһон мал, тобир зандаа ондо ородог, һубайрха гэжэ байдаггүй, һайн, томо тул үгэдэг.

Малдаа элбэг тэжээл бэлэдхэхэгүй һаа, ажалдаа амжалта туйлахань баһал бэрхэтэй. Тиимэһээ би гэр бүлэ, үхибүүдээрээ гүүртынгөө үбһэ өөрөө абадаг гээшэб. Жэл бүри 1100—1300 центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхэдэгбди. Өөрын бэлэдхэһэн үбһэн арьбан, һайн шанартай. Мүнөөшье жэл урдынхиһаа бага бэшэ үбһэ соможо абаха гэһэн зорилго урдаа табяад, хүдэлжэ байнабди.

Олон жэлэй туршада гүүртэ дээрэ хүдэлхэ хугасаа соом түсэб, уялгануудаа дүүргээгүй ушар байгаагүй. Жэл бүри нэгэшье мал гарзада оруулдаггүйбди. Үнгэрөөшэ арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб бидэнэр бүхы талаарнь үлүүлэн дүүргээ һэмди. 1977 ондо 100 үнеэн бүриһөө 88, 1978 ондо — 98, 1979 ондо — 92, 1980 ондо — 93 тугал абажа, гээлтэ хоролтогүйгөөр түлжүүлээ һэмди. Энэшье жэлэй түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжо манда гүйсэд бии. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ 100 үнеэн бүриһөө 95-һаа үсөөн бэшэ тугал абажа түлжүүлхэ, нэгэшье мал гарзада оруулхагүй гэһэн зорилго урдаа табинхайбди.

Оролдосотой һайнаар хүдэлөөд, ажал хүдэлмэридөө амжалтатай ябаһан хүн айл аймагтаа, нүхэдтөө хүндэтэй. Энэ талаар бидэшье гомдолгүйбди. Би өөрөө нютагай Соведэй депутадаар, парткомой гэшүүнээр саг үргэлжэ һунгагдажа байдагби. Намтаяа хамта хүдэлдэг Анна Дашиевна нүхэрни колхознигуудай Бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегадаар һунгагдажа, Эхэ оронойнгоо ниислэл Москва хото ошожо ерээ һэн.

Анна бидэ хоёр зургаан үхибүүтэйбди. Эгээ багамнай Валентина басагамнай [...] Улаан-Үдэ хотодо [...] Зүүн Сибириин технолог[ичес]ка институтда ороо[...] шалгалта үгэбэ. Баша[...]бүүднай баран түсхай [...]да, дээдэ һургуулинууд[...] болонхой. Тэдэмнай [...]жашье, хүдэлжэшье [...]даа, маанадаа орхидо[...] ерэжэ, туһалжа, зунай [...] үбһэ, тэжээл бэлэдхэ[...] байдаг һэн.

Бидэ баран, тэрэ [...] минии гэр бүлынхид [...] баян, зол жаргалтай [...] һуунабди. Би үнсадөө[...]гэн автомашинатайб, [...] байра соохи юумэн [...] бии, гүүртэ дээрэхи [...]мнайшье һайн. Тэндэ[...] баииһаа эхилээд, бэш[...] шухала хэрэгтэй бар[...]нууд бии. Совет хүн[...] ажабайдал бүри һайн [...]хо гэһэн түрэл Коммунис[тическэ] партиингаа XXVI съезд[...] шиидхэбэринүүдээр зорил[...] урма зоригтойгоор хүд[...] байнабди. Хүдэлхэшье[...]

С. ТОГМИТОВ,
Захааминай районо[й] Хамниин совхозо[й] малай гүүртые даага[...]

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ — БОЛЗОРҺОО УРИД

Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой һү һаалиин фермэнүүдэй һаалишад болон мал адуулагшад ехэхэн амжалта туйлаба. Эдэнэр һү гүрэндэ худалдаха арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари 7,5 һара соо дүүргэбэ. Жэлэй түсэбэй ёһоор гүрэндэ 6500 центнер һү тушааха аад, тэрэнээ августын 16-да үлүүлжэ, бүхыдөө 6502 центнер һү тоһоной заводто тушааба. Эдэ үдэрнүүдтэ түс колхозой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа байна.

Колхозой түйлэһэн иимэ ехэ амжалтада жэлэй эхинһээ хойшо үнгэрһэн долоон һарын туршада үнеэн бүриһөө түс тустаа 1880, 1844, 1794, 1374 килограмм һү һааһан Далахайн, Сагаан-Уһанай, Гужарай болон Хонгоодорой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд ехэхэн хубитаяа оруулһан байна.

Гүрэндэ һү худалдаха байгша оной түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү һааһан һаалишад эндэ олон. Тэдэнэй тоодо колхозой суута һаалишад Р. Д. Санжихаева, С. Г. Укоева болон бусад ороно. Иигэжэ шэнэ табан жэлые габшагай шанга ажалаараа эхилһэн «Маяк» колхозой һаалишад жэлэй дүүрэтэр 3200 центнер һү һаажа, 3000 центнерыень гүрэндэ худалдаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаба.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

МОДОН ЮУНДЭ ҮМХИРНЭБ?

Хадын урда бооридо заримдаа хүлгөөтэйхэн болодог. Майлын хүбшэ ой соо унагаагдаһан модые эндэ тодхогдоһон кабель-кранай хажууда машинаар асаржа буулгадаг, харин дороһоо — Хандагатайн леспромхозой транспортна предприятиһаа гү, али Онохойн модоной комбинадһаа ерэһэн ашаанай томо машинануудта ашажа ябуулдаг юм. Хэрбээ машинануудай алишье талаһаа таһалгаряагүйхэн ерэжэ байгаа хада тосхон һууриһаа таһархай холо хүдэлдэг энэ ажалша бишыхан коллективэй гэшүүд сүлөө забгүй байдаг.

Гэбэшье Хандагатайн леспромхозой Аалнай энэ кабель-кранда Онохойн модоной промышленна комбинадай автомашинанууд даншье үсөөнөөр хүрэжэ ерэдэг юм байна. Аргагүйдэхэдөөл леспромхоз өөрынгөө транспортаар Удинск тосхон шадар түхеэрэгдэһэн доодо складта абаашажа буулгаха баатай болодог. Тэндэһээ хоёрдохёо ашагдажа, комбинадай Онохойдохи складта хүргэгдэхэ болоно.

Иигэжэ модо зөөдтэнь тушаалга, болбосоруулга удаарна, үлүү ехэ гаргаша хэгдэнэ. Энэ ушар предприятиин, гүрэнэй түсэб, абаһан социалис уялгаа дүүргэхэ хэрэгтэнь һаад түбэг ушаруулна. Мүрысэн ажаллажа байһан модо бэлэдхэгшэдэй урмые хухална.

Модо буулгадаг, ашадаг Аалнай талмай дээрэ нилээд ехэ модон обоологдонхой хэбтэнэ. Зариманиинь хэдэн жэлээр ойроо хүртөөгүй хадаа дороһоо үмхиржэ, шанараа гээжэ байһынь харабабди. Иимэ бэлэн модоной дай дархи обоолоотой байхада, тэрээндэ хорхойтохо, арга шадалаараа тэрээнһээ «хүртэлсэхые» обтогшод бии байдаг. Манай тэндэ ябаһан үдэр Хориин совхозой хэдэн хүдэлмэришэд эндэ ерэнхэй, модо хюрөөдэжэл мэдэжэ байгаа һэн.

— Машинанууд даншье һаа үсөөнөөр манда хүрэжэ ерэнэл даа. Эхэнхи ушарта минин ажалгүй һууха саг болоно. Мүнөө бидэ халаан соогоо Майлаһаа ерэһэн табан машинын модо буулгаабди, тиихэдэ комбинадай «Ураган» гэжэ машина мнил хоёр рейс хээд байна. Юун гэхэбши. Бүхэли халаан соогоо хэһэн хүдэлмэри [illegible] даа. — гэжэ эндэ хүдэлжэ байһан оператор В. Н. Яковлев урмаа хухаран һуугаа һэн.

Аалнай кабель-кран гүрбан халаанда хүдэлгэгдэнэ гэхэ гү, али энэ түхеэрэлгэ ямаршье сагта байлгагдангүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ аргатай.

Үдэшын 7 час болошобо. Одоол хүлеэжэ ядаһан «Ураган» автомашина «үүхилһаар» хүрэжэ ерэбэ. Операторнууд тэрэнэй ута прицеп дээрэ саг дарыдань модо багсалан тэгшээдхибэ. Десятник Галина Черных хэды шэнээн модоной ашагдаһые үнэмшэлһэн справка жолоошон Н. Борисовта барюулба. 80 кубометр. Нилээд горитой ашаан бэшэ гү?

Иигээд лэ хойно хойноһоо һубариндан машинанууднай ерэжэл байдаг һаа, ямар һайн байха бэлэй. Эндэ обоологдонхой, үмхиржэ хэбтэһэн модон саг соогоо арадай ажахын хэрэглэмжэдэ ябуулагдабал, түсэб, уялгашье дүүрэсэтэй, хүдэлмэришэдэй сэлин хүлһэншье урмашамаар байха һэн.

Теэд юундэшьеб, Онохойн модоной комбинадай дирекци эндэ буулгагдаһан бэлэн модые саг соонь абаашахаяа оролдоногүй. Таһалгаряагүй зөөжэл байгаа хаданъ, өөһэдтэнь ямар ехэ барышатай байха һэм.

Г. ГОМБОЕВ.

АГИТАТОРНУУДАЙ ХУБИТА

Болбосон түхэлтэйгөөр түбхинэһэн Тулдуунай совхозой түб тосхонһоо гаража, уданшьегүй Шэрэнги тосхонһоо урагшаа арба гаран модоной зайда оршодог газарта байрлаһан лугомелиоративна отрядай сабшаланда хүрэжэ ерэбэбди. Үбһэшэд үдынгөө сайлалгын һүүлээр үбһэез һүрилхэез ошохо гэжэ машинадаа һуужа байба. Отрядай гэшүүд ехэнхидээ залуушуул. Тэдэнэр урма зоригтой, ажал хэхэ дуратай зон гэжэ хүхюун шог зугаагаарнь мэдэхээр.

Мүнөө директорэй уялга дүүргэжэ байһан, совхозой ветеринарна ахамад врач Цырендоржо Очирович Цыренжаповтай, энэ ажахын парткомой секретариин орлогшо, залуу нүхэр Бато Балдановтай үбһэшэдтэ ерээбди. Бригадын гэшүүд машинаһаа буужа, бидэнине угтан суглараба.

— Зай, хүбүүд, ажалнай хэр зэргэ ябана гээшэб? — гээд Цырендоржо Очирович суглараагшадта хандаба. — Бүхы юумэнтнай, зэр зэмсэгтнай һайнууд гү? Захиха, хэлэхэ юумэн бии гү?

—Үгы. Юумэмнай хуу һайн. Мянгаад шахуу центнер үбһэн сомогдоо, — гэжэ үбһэшэд бултадаа нэгэн дуугаар харюусана.

— Энэ ехэ һайн. Мүнөө республикымнай тэрэ тоодо районоймнай ажалшад хаа хаанагүй ургаһан ногоогоо һайнаар, шанартайгаар сабшажа, хуряажа абахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Таанар һаяхан газетэнүүдтэ партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой статьятай танилсаһан, уншаһан байха ёһотойт. Эндэ ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, сенаж, силос дараха, витаминтай үбһэнэй гурил татаха хэрэгтэ нилээд ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ хадаа манай зорилго болоно. Теэд танай отряд хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, үбһэез яһала һайханаар, элбэгээр абажа байна гэжэ тэмдэглэхэ байнабди. — гэжэ директорэй орлогшын хэлэхэдэ, үбһэшэд хуу булта бэез заһан, сэхэ болон, урмашаһан янзатайнууд урда урдаһаа харалсана.

— Бидэнэр таанадай анхаралые удаан барихагүйбди. Нэгэ хэды үгэ уласхоорондын, мүн орон доторхи байдал тухай хэлэхэдэ, иимэ,— гээд Цырендоржо Очирович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. Тиигээд тэрэ тобшохоноор энээн тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Үбһэшэд нүхэр Цыренжаповай хөөрөөе ехэ анхаралтайгаар шагнажа, республика дотор тэжээл бэлэдхэлгэ хэр ябажа байнаб гэжэ һонирхобо.

— Энэ жэлдэ малай тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэ даалгабаринуудаа дүүргэхэ гээшэ иланганяа хүшэр, бэрхэтэйшэг байна, — гээд КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев өөрынгөө статья дотор тэмдэглэһэн байна. — Дахин ган гасуур боложо, республикымнай хэдэн районуудта тэжээлэй ургамалнууд, тарялан, сабшалангай ургаса ехэ муугаар гараа. Энээн дээрэһээ ургаһан бүхы ногоогоо һайнаар сабшажа, хуряажа абаха гээшэ тон шухала. Тиимэһээ бүхы ургасадаа ээзн ёһоор хандажа, тэдэнээ шанартайгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө бүхы хүн зон эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Республикымнай бүхы колхоз, совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгэ яһала эршэмтэйгээр ябуулагдана. Зарим нютагуудай ажалшад нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө һураггүй ехэ үбһэ хуряаба. Бидэшье энэ талаар дутанагүйбди. Манай совхозой үбһэшэд таряа хуряалгын эхилтэр нилээд ехэ үбһэ суглуулжа абаха байха.

Удаан газетэ журналнуудаар хэр зэргэ хангагданабта радио шагнана гүт гэжэ һонирхобобди.

— Манай отрядта үдэр бүри шахуу шэнэ газетэ, журналнууд асарагдана. Телевизортэйбди, радиоприемник бии. — гээд үбһэшэд дундаһаа нэгэнниинь харюусаба. Нютагай хүн зон «Буряад үнэн» газетые уншадаг, эндэ толилогдоһон материалнуудаар һонирходог байна.

Отрядай партгрупоргнь — Цырен-Доржо Найданович Гылыкжамсуев. Тэрэ өөрөө механик юм. Техникынгээ һанхарха, эбдэрхэдэ түргэн туһа хүргэдэг, заһабаридаг байна. Коммунист Степан Уваров баал болгогдожо тармагдаһан үбһэ суглуулна. Үбһэ һүрилдэг машина дээрэ Валерий Цыбанович Жалсанов ажаллана. Александр Абдрахимов «МТЗ-82» түхэлэй трактороор ногоо сабшана.

Үнинэй коммунистка, пенсионер Сэндэмэ Дугарова үбһэшэдтэ амтатай эдеэ бэлдэжэ, һайхан сай шанаад үгтэдэг юм. Тиимэһээ тэдэнэр Сэндэмэ абгайдаа ехэ дуратай. Тэрэнээ ходо хүндэлжэ, али болохо туһа хүргэнэд. Отрядые ВЛКСМ-эй гэшүүн Баяр Батуевич Дашанорбоев хүтэлбэрилнэ.

Үбһэшэд үнгэрэгшэ жэлдэ нилээд ехэ тэжээл бэлэдхэжэ, совхоздоо тушаагаа һэн. Мүнөө жэлдэ ургаһан бүхы ногоогоо һайнаар хуряажа абахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр таримал ногоо сабшажа эхилбэ. Отрядай мэдэлдэ 1300 гектар талмай үгтэнхэй.

Энэ отрядһаа бидэнэр саашаа ябажа, Федоровко гэжэ нэрэтэй нютагта түбхинэһэн үбһэшэдэй звенодо хүрэжэ ерэбэбди. Энэ звено мүнөө үедэ совхоз дотороо эрхимлэжэ ябана. Эндэ партгрупорг — Максим Моисеевич М[...]лонов. Өөрөө баалтай үбһэ суглуулдаг агрегадта хүдэлнэ. Хажуршаниинь коммунист Добчинжап Рыгзенович До[р]жиев. Тэрэ шадамар бэрхээр машинаяа жолоодожо, нилээд ехэ талмайн үбһэ [...]гоо унагаагаа. Бригадирынь КПСС-эй гэшүүн Владимир Данзансевич Дамбиев юм.

Хуряалгын хүдэлмэриин [...]да тээхэнэ үбһэшэдэй дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулха агитаторнууд томилогдоо һэн. Тэдэнэрэй хөөрөө үнгэргэхэ график табигдаһан[...]хай. Агитаторнууд графигай ёһоор даалгагдаһан участогуудтаа ходо ошожо байдаг. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, директорэй орлогшо, ветеринарна ахамад врач Ц. Д. О. Цыренжапов, парткомой секретариин орлогшо Б. Ч-Д. Балданов, һургуулиин багша В. Ц. Б[...]маев, ахамад агроном Б. Ц. Батуев, агроном Н. Ц. Чимитлёва, ахамад инженер М. Д. Бадмаев, комсорг Я[...] Дулгаров болон бусад нүхэд болоно.

Агитаторнууд шэнэ һонин дуулгахаһаа гадна, социалис мүрысөөнэй дүн согсолжо, амжалта[тай] звеногой түрүү һуурида гараһан тухай мэдээсэнэ.

Үбһэшэдтэ һаяхан районой соёлой байшангай агитбригада ерэжэ, бэлиг шадабарияа харуулаа.

—Үбһэшэдэй амжалтада тэдэнэй дунда эмхидхэгдэһэн ойлгуулгамжын хүдэлмэри нилээд ехэ туһа хүргэнэ, — гээд директорэй орлогшо Цыренжапов, парткомой секретариин орлогшо Балданов гэгшэд [illegible] дуулаа һэн.

Д-Д. ГАРМАЕВ,
манай корр.

Яруунын район.

„...ЭЛДЭҺЭН ХҮДЭЛМЭРИШЭДНАЙ БЭРХЭНҮҮД БАЙҺАЙ!“

...ын 27—28-най үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй актова зал соо Бурят АССР-эй техническэ мэргэжэлэй һуралсалай зургаануудай багшанарай заншалта зүблөөн болоо. Бурят АССР-эй техническэ мэргэжэлэй һуралсалай управлениин начальник В. М. Горлов «КПСС-эй XXVI съезд ба техническэ мэргэжэлэй һуралсалые саашадань хүгжөөхэ зорилгонууд» гэһэн элидхэл хэһэн байна.

...ный эрдэмэй һургуулинууд мэтэ, техническэ мэргэжэлэй һуралсалай зургаанууд сентябриин 1-дэ үүдэеэ ... сэлижэ, ерээдүйн хүдэлмэришэдые һургажа за... юм. Тиимэһээ техническэ мэргэжэлэй һуралсал... хүдэлмэрилэгшэд һуралсалай шэнэ жэлдэ гол ... шар зорилгонуудые бэелүүлхэ байһанаа зүбшэн ... бшуу.

...най корреспондент Ц. Дондогой нүхэр В. М. Горловтой уулзажа, хэдэн асуудалда харюу абаа һэн.

...дал: — Василий Ми... залуу хүдэлмэри... бэлдэхэ асуудал ма... республикада хэр зэр... шиидхэгдэжэ байна гээ...

...: — Техническэ мэргэжэлэй һуралсалай 37 эмхи ... индустриально-педагогическа техникум хүдэлмэриин халааниие бэлдэдэг. Һуралсалай үн... жэлдэ 15000 хүбүүд, хүдэлмэришэнэй мэргэжэлтэдые шудалжа байна. ... табан жэлэй ... манай управлениин ... дүрбэн һургуули ... байха. Тиихэдэ һу... тоо хоёр мянгаар ... Техническэ мэр... һуралсалда имагтал ... хубилалта болоо бэ... шанарайнгаа та... анхаржа байгаа гэ... тэмдэглэхэ ду... Дунда эрдэмэй ... хүдэлмэришэдые бэлдэл... оролго эхилээ. ... арбан класс дүүр... залуу хүнүүдые тех... училищида һурган... мэргэжэл ол... үргэлжэлэгдөө.

...: — Һуралсалай ... жэлдэ хэды хүн ГПТУ-... ПТУ-да болон техни... училищинуудта абтаа... Түсэб дүүргэгдээ гү?

...: — Арбан нэгэдэ... жэлэй түрүүшын ... гү, али 1981 — ... онуудай һуралсалай ... техническэ мэргэжэлэй ... нуудта бүхы дээ... 350 хүн абтаха ёһо... байгаа. Тэдэнэй 2750... дунда эрдэм олгодог ... СПТУ-нуудта, 3050 ... техническэ училищида ... түсэбтэй һэн. 2-дохи ... училищи (директорын нүхэр Потапенкова), 1-дэхи ГПТУ (директорын нүхэр Шишков) эдиршүүлые абаха түсэбөө августын 1-дэ дүүргээд байгаа. Тиихэдэ 8-дахи, 11-дэхи, 15-дахи ГПТУ-нуудта түсэбынь дүүрэнтэжэ байнхай. Харин 3-дахи, 4-дэхи, 7-дохи ГПТУ-нууд, 4-дэхи, 11-дэхи СПТУ-нууд болон бусад зарим училищинууд һурагшадые абаха түсэбөө дүүргээгүй. Илангаяа барилгын мэргэжэлээр һурагшадые абаха түсэб мууса бэелүүлэгдэжэ байна. Барилгын кадрнуудые бэлдэлгын тон шухала байһан тухай һаяхан партиин обкомой пленум дээрэ үшөө дахин тэмдэглэгдээ һэн. Техническэ мэргэжэлэй зарим училищинууд эдиршүүлые абаха түсэбөө юундэ дүүргээгүйб гэхэдэ, тэдэнэй коллективүүд эмхидхэлэй хүдэлмэриие угаа муугаар ябуулаа гээшэ. Гадна һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон, журамын һула байна. Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудтай мүнөө болотор зарим училищинууд холбоо барисаа байгуулжа шадаагүй. Эдэ мэтынгээ дутагдалнуудые нэрлэгдэһэн училищинууд дары усадхаха уялгатай.

Асуудал: — Техническэ һуралсалай зургаануудай материальна үндэһэ һуури хэр бэхижэнхэй гээшэб?

Харюу: — Юрэдөө, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бидэ арадай ажахыда 55 мянганһаа үлүү залуу хүдэлмэришэдые бэлдэхэ түсэбтэйбди. Тэдэнэймнай 14 мянганиинь техническэ мэргэжэлэй хажуугаар дунда эрдэм оложо гараха, 15000-ниинь техническэ училищи дүүргэхэ зэргэтэй. Энэ хадаа горитойхон түсэб гээшэ. Энээниие бэелүүлхын тула һуралсалай зургаануудай комплекснуудай барилгые түргэдхэхэ, хараалагдаһан түсэбөөнь урдшалан ашаглалгада үгэхэ зорилготойбди. XI табан жэлэй туршада техническэ мэргэжэлэй һургуулинууд олошоржо, тэдэнэй тоо 42-то хүргэгдэхэ юм. Тиихэдээ барандаа дунда эрдэм олгодог, мүн техническэ училищинууд байха зэргэтэй. Мүнөө үедэ Хэжэнгэдэ, Хяагтада, Ивалгада, Баргажанай-Адагта, Татауровада болон бусад газарнуудта техническэ һуралсалай комплекснууд баригдажа байнхай. Зүгөөр барилганууд удааруулагдана. Энэ хэрэгтэ капитальна һомолойн мүнгэн һүүлэй табан жэлдэ оройдоо 47 процент ашаглагдаа. Ушардаг дутуу дундануудые дары усадхажа, удаарһан, нобшорһон барилгануудаа дүүргэхэ хэмжээнүүд абтаха юм бэзэ. Һуралсалай материальна үндэһые эрид һайжаруулан, бии байһан училищинуудые саашадань хүгжөөжэ шадаал һаа, XI табан жэлэй даабари дүүргэхэ байһамнай ойлгосотой. Хүдэлжэ байһан училищинуудай һуралсалай-материальна үндэһые һайжаруулха зорилготойгоор жэл бүри 600000 түхэриг хүрэтэр мүнгэн үгтэдэг. Тэрэниие хэрэглэһэнэй ашаар 12-дохи СПТУ-гай һуралсалай байшан, 21-дэхи ГПТУ-да спортивна зал, 5-дахи ГПТУ-да столово, 11-дэхи ГПТУ-да складууд, 6 дахи СПТУ-да котельнэ, хоёр байратай зургаан гэр гэхэ мэтэ барилганууд бүтэжэ, ашаглалгада үгтөө бшуу.

Бусадшье училищинуудай материальна үндэһэ һуурينь үргэдхэгдөө, бэхилэгдээ. Һуралсалай 20 кабинет шэнэлэгдэн һэльбэгдээ, элдэб шэнэ станогтой мастерскойнууд олошоруулагдаа, техническэ хэрэгсэлнүүд, һуралсалай пособинууд, хүдөө ажахын шэнэ техникэ (трактор, комбайн, автомашинанууд) абтаа. Хүдөөгэй 12 ПТУ-гай 11-дэнь һуралсалай-туршалгын ажахы байгуулагданхай. Тиигэжэ эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ тэдэ горитойхон хубитаяа оруулһан байна.

Асуудал: — Техническэ мэргэжэлэй училищинуудта шеф ёһоной туһаламжа үзүүлэгдэдэг гү?

Харюу: — Заатагүй ааб даа. Олон предприяти, ажахынууд өөрын харьяата училищитай ха юм. Жэшээнь, авиационно, локомотив-вагон заһабарилгын, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээлгын, цементын заводууд, мяха-консервын комбинат, Хориин районой Анаагай совхоз болон бусад предприятинууд, ажахынууд өөр өөрынгөө училищиин материальна үндэһые һайжаруулха хэрэгтэ горитойгоор туһалдаг гээшэ. Энэ талаар «Главбурятстрой» нэгэдэл барилгын училищинуудта яһала туһаламжа үзүүлдэг болоо, холбоо барисаа байгуулаа гэжэ тэмдэглэхэдэ, урматай байна.

Гэхэ зуура прибор бүтээлгын завод яһала томо предприяти ха юм даа. Зүгөөр техническэ мэргэжэлэй училищида байшан мүнөө хүрэтэр барижа үгэнэгүй. Харин 1-дэхи техническэ училищи котельнэ соо байрлаха баатай болонхой. Үгышье һаа, хүдөөгэй 11-дэхи ПТУ хүсэд баригдаагүй комплексдо хэдэн жэлдэ хүдэлжэ, һуралсал-хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэриие эмхидхэхэ талаар горитойхон бэрхэшээлнүүдтэй ушаржа байдаг. Тиихэдэнь тэрэнииень харажал байгаад, Госкомсельхозтехникэ нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд һанаагаа оппо зобоногүй.

Асуудал: — Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта ямараар Та сэгнэнэбтэ?

Харюу: — Юрэнхы дээрээ һуралсалай шанар муу бэшэ. Дунда эрдэм олгодог ГПТУ-нуудта болон СПТУ-нуудта үйлэдбэриин һуралсалай амжалта 100 процент болодог, теоретическэ һуралсалаар ГПТУ-нуудта — 99 процент, хүдөөгэйхинүүдтэ — 100 процент, техникумдэ — 98,3 процент юм. «4» ба «5» гэһэн сэгнэлтэ дээрэ һурадаг һурагшадай тоо олошорно. Гэбэшье һуралсалай шанарые саашадань һайжаруулха зорилго табигдана гээшэ. Юуб гэхэдэ, үйлэдбэриие алишье талаһаань хүгжөөн, техническэ дэбжэлтые түргэдхэн, комплексно оньһожоруулга гээшые нэбтэрүүлэн, ашаг үрыень саашадань улам бүри һайжаруулха гэжэ партиин съездын шиидхэбэринүүд соо хараалагданхай. Тиимэһээ ерээдүйн хүдэлмэришэдэй мэргэжэлэй талаар бэлэдхэлые үндэр дээдэ хэмжээндэ хүргэхэ ёһотой болонобди. Тиимэһээ техническэ мэргэжэлэй һуралсалай зургаануудта ажалладаг багшанар, үйлэдбэриин һуралсалай мастернууд имагтал зааха юумэеэ мэдээд лэ, хэшээлэйнгээ сагые үнгэргөөд ябаха бэшэ, ерээдүйн хүдэлмэришэдэй үзэл бодолые хатуужуулан бүрилдүүлхэ үүргэтэй хүмүүжүүлэгшэд, ухаан бодолойнь һурган хүмүүжүүлэгшэд байһанаа мэдэрхэ зэргэтэй.

Мүнөөнэй хүдэлмэришэн хүн халаа дүрбэн тэгшээр болбосоронги, үзэл бодолоороо хатуужаһан байха зэргэтэй гэнэбди. Тиимэһээ техническэ мэргэжэлэй училищинуудта ниитын эрдэмэй үндэһэ заадаг багшанар тон ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ ушартай. Илангаяа обществоведениин багшанар энээниие анхараа һаа, ерээдүйн хүдэлмэришэдэй үзэл бодолой бүридэлгэдэ горитойхон үүргэ дүүргэхэ. Партиин XXVI съездын материалнуудые, В. И. Ленинэй, Л. И. Брежневэй зохёолнуудые шудалха гээшэ ерээдүйн хүдэлмэришэдэй нангин уялга болоно.

XI табан жэлэй түрүүшын жэл түгэсэхэ тээшээ болоо байна. Энэ жэлдэ манай управлениин харьяата һургуулинууд 10 мянган залуу хүдэлмэришэдые бэлдэжэ гаргаа. Тэдэнэр ахамад үеын хүнүүдтэй хамта партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэлсэжэ эхилбэ гээшэ. Техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэһэн залуу хүдэлмэришэдые ажахынуудта, предприятинуудта һайнаар угтан абаа бээзэ, аха нүхэдынь тэдэнэй түрүүшын алхамые дүнгэн, хани халуунаар дэмжээ бээзэ гэжэ найдаха дуран хүрэнэ. Харин бидэнэй хүсэл юун бэ гэхэдэ, бэлдэһэн хүдэлмэришэднай бэрхэнүүд лэ байһай гэжэ оролдохо зон бээзэбди.

Кабардино-Балкарай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо

ХАНИ БАРИСААНАЙ АГУУЕХЭ ХҮСЭН

Б. ЧАБДАРОВ,
Кабардино-Балкарай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ.

Намарай түрүүшын үдэр бүри Кабардино Балкарай газар дайдада һаруул һайхан һайндэр—автономито республикын мүндэлһэн үдэр тэмдэглэгдэдэг юм.

Һүүлэй үедэ кабардинецүүдай ба балкарецуудай ажабайдал танигдахагүйгөөр хубилаа. Манай ажабайдалһаа миил нэгэ жэшээ харуулһуу. Второй Лескен тосхондо колхозой гэшүүн К. Кумакова ажаһуудаг. Зургаан үхибүүтэй һамгаяа орхёод, 1942 ондо тэрэнэй нүхэр фронт мордожо, тэндээ наһа бараа һэн. Совет засаг хүүгэдээ томо болгоходонь туһалаа, эрдэм номдо һургаа. Мүнөө гурбан хүбүүдынь эрдэмэй доктор, хоёр басагадынь эрдэмэй кандидат болонхой. Харин 1920 оной тоо бүридхэлэй ёһоор, кабардинецүүдай дундаһаа 2 шахуу процентнь, балкарецуудай дундаһаа 1 процентдэ хүрэхэгүй зониинь лэ үзэг бэшэг мэдэхэ байһан юм. Эрдэм гэгээрэл хүгжөөхэ талаар республикын амжаһан гайхамшагта туйлалтанууд манай партиин ленинскэ национальна политикын үрэ дүн мүн болоно.

«...Революционно Россие тойрожо, сүлөөтэ нацинуудай тусгаар ба элдэб түхэлэй федерацинуудай бүлэглэлнүүд улам бүри олон болохо гэжэ би гүнзэгыгөөр найданаб, — гэжэ В. И. Ленин 1918 оной январиин 31-дэ Соведүүдэй III съезд дээрэ хэлээ һэн. Үнэхөөр һайн дураараа, худал хуурмаг ябадал гаргангүй, баалалтагүйгөөр федераци ургаха, тэрэ эбдэршэгүй юм. Бидэнэй тогтоожо байһан гүрэнэй байгуулалта бидэнэй баримталдаг хуулинууд тэрэнэй эбдэршэгүй байлгын эрхим нүхэсэл болоно».

Совет гүрэнэй үндэһэ һуури табигшын эдэ үгэнүүдые хэлэһэн тэрэ үдэр, Моздогто Терек шадарай арадуудай түрүүшын съезд хүдэлмэреэ түгэсхэһэн байгаа. Съездын һунгаһан Терскэ арадай Соведтэ засаг үгэхэ гэжэ тэрэнэй делегадууд олонхиин дуугаар шиидхээ һэн.

С. М. Кировэй ба Г. К. Орджоникидзиин хүтэлбэри доро Хойто Кавказдэ совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэл үшөө хэдэн жэл соо ябуулагдаа. Хожомынь нютагай партиин ба совет зургаануудые толгойлһон эндэхи бүлэг олон большевигүүд тэрээндэ хабаадалсаа. РСФСР-тэй сэхэ холбоотой кабардин арадай автономито областиие Горско АССР-эй газар дайдаһаа таһалха тухай тогтоол 1921 оной сентябриин 1-дэ ВЦИК баталан абаа һэн.

Жаран жэлэй туршада эртэ урдын энэ газар дээрэ социально-экономическа ба соёлой ехэ хубилалтанууд болоо. Мүнөө автономито республикын туг дээрэ дүрбэн орден яларна. Республикын ажалшадай шэн габьяата ажал иимэ шан хайраар тэмдэглэгдээ бшуу. Партиин саг үргэлжын анхарал оролдолго, агууехэ ород ба аха дүү бусад арадуудай туһаламжа хадаа ажабайдалай бүхы талануудта үзэгдөөгүй ехэ амжалтануудые туйлаха арга кабардинецууд болон балкарецуудта олгоһон байна.

Мүнөөнэй индустриин, социалис хүдөө ажахын бата бэхи үндэһэ һуурине байгуулхын түлөө ажалшадай ябуулдаг тэмсэлые областной партийна организаци, арадай депутадуудай Соведүүд толгойлоо.

Арбадахи табан жэлэй эсэстэ Кабардино-Балкарида 1928 онойхитой сасуулхада, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн хэдэн зуугаад дахин дээшэлһэн байгаа. Һүүлэй 15 жэл соо бүхы дээрэ үйлэдбэрилэгдэдэг хүдөө ажахын продукциин хэмжээн нэгэ хахад дахин, харин хүдөөдэхи ажалые электрын элшэ хүсөөр хангалга гурба дахин ургаһан байна.

Манай газар дээрэ тарижа ургуулагдаһан үрэһэ хүрэнгөөр Россин кукурузын полиин гурбанай нэгэ хубида жэл бүри тарилга хэгдэдэг. Горнягуудай, прибор бүтээгшэдэй, хибэс нэхэгшэдэй, ан үсхэбэрилгын шадабаритадай, бусадшье һалбаринуудай мэргэжэлтэдэй продукци ганса Советскэ Союзда бэшэ, мүн харин олон гүрэнүүдтэ мэдээжэ юм. КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө мүрысөө автономито республикын ажалшад үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй.

Кабардино-Балкарида гүрэнэй университет, драмын ба хүгжэмэй гурбан театр, гүрэнэй «Кабардинка» гэжэ ансамбль, уран һайханай бүлгэмэй хэдэн арбаад арадай коллективүүд хүдэлдэг. Манай уран шүлэгшэд ба уран зохеолшод Кайсын Кулиев ба Алим Кешоков, Адам Шогенцуков болон Ганзиль Зумакуловагай номуудые ероной уншагшадай һайн ханинар мэтээр хүлеэн абадаг байлаарнь бидэ омогорхонобди. СССР-эй арадай артист дирижер Юрий Темирканов, Олимпиин чемпионууд Борис Шухов ба Сергей Рогожин үргэн олониитэдэ мэдээжэ.

Жаргалта уулын хормойдо (үнинһөө хойшо манайда Эльбрусые тиигэжэ нэрлэдэг юм) Кабардино-Балкарай арадууд ажапуужа, ажаллана. Манай ороной арадуудай жэлһээ жэлдэ бэхижэжэ байгаа агууехэ хани барисаатай тэдэнэр зоя жаргалаа холбодог юм.

(ТАСС).

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Нальчик, Соведүүдэй байшан; «Телемеханика» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй радиоаппаратура хабсаргагшад—ажалай түрүүшүүл (зүүн гарһаа) М. Калова, Л. Филимонова, С. Кулешова, М. Кажарова.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС ОРНОУДААР

...ЛАЙ ЕХЭ ИЛАЛТА

...ФИ. «Варна» гэжэ ...най хахад арал дээрэ... томо теплоэлектро... станцуудай нэгэн ажа... ехэ илалта тэмдэг... Энэ түрүүшын энер... ашаглагдаһаар 50 ... киловатт-час ... элшэ хүсэн үй... үйлэдбэрилэгдэбэ. Долоо һа... түсэб бүхы экономиче... дүнгүүдээрээ сүм... Жэлэй эхин... «Варна» гэжэ 3,5 миллиард киловатт-час элшэ хүсэ үйлэд... Энэнь 1939 оной... жэшээхэдэ, аяар ар... дахин ехэ боло... ...лэн түлишэ ал... түлөө тэмсэлдээ ... коллектив ехэ ам... туйлаа гээд тэмдэг... Имагтал 1981 оной ... хойшо ТЭС 3,5 мян... тонно условно түлишэ ...хай. «Варна» гэжэ ТЭС совет... аха дүүгэй хани ха... арадай үрэ дүн мүн. Эн... онһон түхеэ... ехэнхи хубинь ... предприятинууд дээ... үйлэдбэрилэгдөө. Тиихэдэ ... инженернүүдтэй хам... мэргэжэлтэд хүдэл... байха юм.

ХАМЖААНАЙ ҮНДЭҺЭН ДЭЭРЭ

ПРАГА. Силос хуряадаг «СПС-35» түхэлэй комбайн... хоёон бүтээлгэдэ Венгри, Польшын ба Советэй Союзай мэргэжэлтэд ха... юм. Энэ шэнэ машин 1982 онһоо эхилжэ, Про... хотодохи «Агро...» гэжэ заводто үйлэд... хилгэдэжэ эхилхэ юм. ... комбайн иимэ ту... хуушан машинануудаас ... һайн гэжэ сэгнэг... Тэрэ аяар 600 кило... ...маар хүнгэн байхаһаа ... түлишэ 15 процен... багые гаргашална. ... мотооройнь хүсэн ... нэмэгдэнхэй. «СПС-35» түхэлэй ком... СЭВ-эй гэшүүн-оро... захилаар эльгээг... байха юм гэжэ Простеевичын «Агрострой» за... директор Франтишек ...горак мэдүүлһэн бай... Ойрын сагта ЧССР-тэ ... иимэ түхэлэй ком... оронойн поли дээрэ ... болохо юм.

ГЭР БАРИЛГЫН ШЭНЭ КОМБИНАТ

БУХАРЕСТ. Харгита уезд... Одорхеюл-Секуеск хо... шэнэ гэр барилгын ...бинат ашаглагдаба. Тэ... жэл бүри хоёр мянган ... гаргагдадаг гэр байра ... ажахын хэрэглэм... эльгээжэ байха юм. ... үнгэрһэн табан жэ... туршада үйлэдбэрилэг... гэрнүүдтэй тэнтэй ... бшуу.

«МАЙКОПОЙ» ШЭНЭ РЕЙС

СЛЮДЯНКА. Емельян Ярославскиин нэрэмжэтэ судоверфьдэ бүтээгдэһэн «Майкоп» танкер «Байгал» портдо амжалтатайгаар туршалга гараад, ашаглалгада оробо.

500 тонно ашаа шэрэхэ шадалтай шэнэ танкер Култук — Северобайкальск гэһэн замаар ашаа зөөхэ юм.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

УСОЛЬЕ-СИБИРСКОЕ. Хотын болон районуудай медигүүд жэлэй эхинһээ хойшо 6 мянга гаран түхэриг Совет эб найрамдалай жасада оруулаа.

Эгээл ехэ мүнгэн — 946 түхэриг нарайлалгын байшанһаа оройһон байна.

Энэ хотын болон районой медигүүд жэлэй түгэсэтэр үшөө 10 мянган түхэриг сугдуулха. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ нилээд ехэ болоно.

(«Восточно-Сибирская правда» газетэһээ).

ҮНДЭР НАҺАТА

Быркэ (Оловяннын район) тосхондо ажэһуудаг Илья Дмитриевич Лесников һая зуу наһатай болобо.

Илья Дмитриевич Чиндогатай гэжэ һууринда түрэһэн юм. Тэрэ 1904—1905 онуудай ород-япон дайнда хабаадалсаһан, эрэлхэг зоригойнгоо түлөө Георгиевска хэрээһээр шагнагдаһан, дэлхэйн нэгэдэхи дайнай үедэшье дайлалдаһан намтартай. Харин граждан дайнай үедэ Илья Дмитриевич партизан ябаһан байна.

И. Д. Лесников 1940 онһоо эхилжэ, Быркэ һууринда ажаһуна. Тэрэ гурбан басага тэмо болгоо, 10 ашатай, 14 гушатай бэ 3 душэтэй болонхой. Эсэгынгээ, үбгэ эсэгынгээ оин баярта олон тоото түрэлхидынь бултадаа суглардаг.

ХҮРШЭНЭРЭЙ ҺОНИН

БААТАРАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Граждан дайнай баатар Г. Н. Аксеновто Приаргуньскда хүшөө бодхоогдобо. Тэрэ өөрынь нэрэмжэтэ үйлсэдэхи сэсэрлиг соо табигдаа.

Гавриил Николаевич Аксенов Урулюнгүй һууринда түрэһэн юм. Граждан дайнай үедэ Забайкальска фронтые командалагшын орлогшо байһан. 1919 ондо сагаантанда тэрэ баригдаад, тамалуулжа наһа бараһан юм.

Баяр ёһололой оршон байдалда бодхоогдоһон хүшөөгэй нээлгэдэ баатар сэрэгшын хүбүүд Анатолий Гавриилович Александр Гавриилович хоёр болон бүсэд түрэлхидынь, районой түбэй олониитэ хабаадалсаа.

ЗАБАЙКАЛИИН ГЕОЛОГУУДТА — ТУГ

«Читагеология» нэгэдэлэй нэрэ дээрэ Москваһаа баяртай мэдээсэл ерэбэ. СССР-эй ба РСФСР-эй Геологиин министерствэнүүдэй коллегинүүдэй болон геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай шиидхэбэриин ёһоор, байгша оной 2-дохи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр нэгэдэлэй хоёр коллективтэ Улаан тугууд барюулагдаба.

Ашаа зөөлгөөр, эд бараанай эрьесээр, областиин хоёр районуудта, илангаяа БАМ-ай барилгашадай зонодо хүдэлжэ байһан геолого-бэдэрэгшэдтэ ашаа болзорһоонь урид шэрэхэ талаар бүхы технико-экономическа дүнгүүдээ дүүргэһэн управлениин хүдэлмэрилэгшэдтэ СССР-эй Геологиин министерствын шангууд барюулагдаа.

РСФСР-эй Геологиин министерство болон профсоюзай ЦК хоёр республиканска социалис мүрысөөнэй хоердохи кварталай дүн гаргаад, «Читагеологиин» нэгэдэлдэ Улаан туг болон нэгэдэхи мүнгэн шан олгобо.

Харин нэгэдэлэй коллективүүдэй дундахи мүрысөөндэ геолого-бэдэрэлгын Казаковско экспедици түрүүлжэ, нэгэдэлэйнгээ болон профсоюзай территориальна комитедэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ. Хоёрдохи һуури Забайкалиин геофизическэ экспедицидэ, 3-дахинь—Баруунай гидрогеологическа экспедицидэ олгогдоо.

(«Забайкальский рабочий» газетэһээ).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС АПН

АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК. Энэ орондо эсэргүүгээр Урда-Африкын расис захиргаанай үүдхэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулга тухай асуудалые Анголын гуйлтаар ООН-ой Аюулгүйн Совет зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

135 танкын, 38 вертолёт болон артиллериин хабаадалгатайгаар расис сэрэгүүд ехэ хүсэтэйгөөр добтолон ороһон байна гэжэ Анголоһоо ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Э. ди Фигейреду зүбшэн хэлсэлгые нээхэдээ мэдээсэбэ. Баруунай империалис оронуудай худалдаһан «Мираж», «Импала», «Баканир» түхэлэй самолёдууд Анголын хото городууд болон тосхонуудта бомбонуудые хаяһан байна.

Баруунай империалис болон шэнэ түхэлэй колониалис оронуудай зүгһөө Урда-Африка политическа, экономическа, сэрэгэй ба дипломатическа үргэн ехэ дэмжэлгэ абана гэжэ Анголын түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Расистнуудай үүдхэһэн гутамшаг муухай ябуулганууд хадаа гүрэнэй мүрдэн хашаха зорилготой зэрлиг дошхон үйлэ хэрэг болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Преториин зүгһөө үүдхэгдэһэн ябуулганууд Анголын бэеэ даажан байдалые, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые бүдүүлигээр хазагайруулһан ушар болоно гэжэ Э. К. Машингандзе (Зимбабве) Африкын бүлэг оронуудай үмэнэһөө үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Преториин эзэрхэг түримхэй ябуулгые сагааруулха гэһэн Вашингтоной һэдэлгые тэрэ буруушааһан байна.

Анголодо добтолгые бүхы дэлхэйн арад зон, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудһаа бэшэ Аюулгүйн Соведэй бүхы гэшүүд дуугаа гутан буруушаана гэжэ Кубаһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Р. Роа Коури тэмдэглэбэ. Урда-Африкын нацистнуудай һаяхан Вашингтондо ошоходонь, хүндэмүүшэ халуунаар угтаһан ушар ЮАР-ай энэ һэшхэл убайгүй ябадалтай сэхэ холбоотой байна гээд хэлэжэ болоно. Анголодо эсэргүү гутамшаг муухай ябуулгын түлөө США харюусаха ёһотой.

Анголодо добтолһоной түлөө гэмые Урда-Африкын расистнуудтай хамта эдэниие зэбүү зэбсэгээр хангаһан империалис гүрэнүүд хубаалдаха ёһотой гэжэ СРВ-гэй түлөөлэгшэ Ха Ван Лау мэдүүлбэ.

ГДР-эй, Мексикын, Бразилиин ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, ЮАР-ай захиргааниие эрид шангаар буруушаагаа.

Энэ түбиин урда хубидахи түүхын хүгжэлтые гэдэргэнь эрьюулхын тула Преториин гутамшаг муухай ябуулганууд Анголын арадай революционно туйлалтануудта зүрюугээр шэглүүлэгдэһэн байна гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ Р. С. Овинников хэлэбэ.

Империализмын, расизмын хүсэнүүдэй зүгһөө дэмжэгдэдэг дээрэһээ ЮАР сэрэгэй гутамшаг ябуулга үүдхэһэн байна гэжэ совет түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Энээнэй дашарамдуулан, Советскэ Союзай хараа бодол эли бодо юм гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэһэн байна. Бидэ Африкын арадуудай бэеэ даажан байдалые, эрхэ сүлөө халуунаар дэмжэнэбди.

Америкын түлөөлэгшэ Ч. Лихенстайн үгэ хэлэхэдээ, США-гай харата бодолые сагааруулхые оролдобо. Африкын арадуудтай Вашингтон «талархана», эдэнэртэ туһалхаар «бэлэн» юм гэжэ тэрэ мэдүүлһэн байгаа. Теэд энэнь билдагууша муухай ябуулга болоно.

Аюулгүйн Совет энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгээ үргэлжэлүүлхэ.

ЭРИД БУРУУШААНА

НЬЮ-ЙОРК. Анголын Арадай Республикадахи байдалые тогтуурингүй болгохо гэжэ США оролдоно. Тиин НРА-да эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулга хэдэг Преториин засагые Рейганэй захиргаан дэмжэнэ. Анголодо эсэргүү УНИТА-гай алуурша бандануудта туһаламжа үзүүлнэ, —гэжэ Урда-Африкын африкан-национальна конгрессэй зүгһөө ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг адаглагша Дж. Макатини пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ.

МАНАГУА. ЮАР-ай хархис засагаархид Вашингтоной зүгһөө дэмжэгдэн, Анголын арадай эрхэ сүлөөе хаһаха. МПЛА — Ажалай партиин хүтэлбэри доро хүндэ хүшэр тэмсэлээр олдоһон туйлалтыень усадхахые оролдоно, — гэжэ Дэлхэйн арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын Никарагуагай комитет мэдүүлбэ.

(ТАСС).

ИРАНДАХИ БАЙДАЛ

ТЕГЕРАН. Эндэ тусхайтаар соносхогдоһоной ёһоор, августын 30-да Премьер-Министрэй канцеляриин байшан соо тэһэрэлгын болоһонһоо улам жалан, Иранай президент Мохаммед Али Раджаи, Премьер-Министр Мохаммед Джавад Бахонар алуулба.

Президент байгша оной июлиин 24-дэ энэ тушаалда һунгагдаһан байгаа. Премьер-Министр энэ жэлэй августын 5-дэ томилогдоо һэн.

Тегеранай радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, Раджаи болон Бахонарые августын 31-дэ хүдөөлүүлбэ. Орон дотор табан үдэрэй национальна шаналал гашуудал соносхогдоо.

Президентын алуулһанһаа уламжалан, Иранда саг зуурын президентскэ совет байгуулагдаа. Конституциин үндэһөөр тэрэ ороной президентын уялгануудые бэелүүлнэ.

ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

ВАРШАВА. Польшын томо ехэ промышленна предприятинуудай партийна организацинуудай нэгэдэхи секретарьнарай зүблөөн ПОРП-ын ЦК-да болобо. ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь С. Каня тэрээн дээрэ үгэ хэлээ. Тэрэ эршэмтэйгээр ябуулга хэхыень, арад зоной ажабайдалда хабаатай бүхы асуудалнуудые шиидхэхыень партиие уряалба. «Һаналаа нэгэдэлгэдэ» эзэрхэг түримхэй хэлбэринүүдэй бии байһан тухай хэлэхэдээ, хуулинуудые хазагайруулга бүхэндэ засаг захиргаан шанга харюу сохилто үгэхэ ёһотой гэжэ С. Каня тэмдэглээ. Һүүлэй үедэ социально-политическэ байдал орёо хүшэр болоно байна гэжэ адаглаһабди гээд тэрэ хэлээ. Эдэ бүхы аюулта үйлэ хэрэгүүдые зайсуулан сарахын тула шухала хэмжээнүүдые абаха ёһотойбди. Хэрбээ социализмда аюул тохёолдуулагдаха болоо һаань, бүхы хэмжээнүүд абтаха юм. Ушарынь гэхэдэ, социализмда аюул тохёолдуулга манай бэеэ дааһан байдалда зүрюугээр шэглүүлэгдэнхэй бшуу.

• • •

ПОРП-ын ЦК-гай пленумые сентябриин 2-то зарлаха гэһэн шиидхэбэри ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро абаба. Экономическа хубилалтануудай оршон байдалда социалис предприятинуудые хүтэлбэрилгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

ЗАНАХА, АЙЛГАХА КАМПАНИ

ЛОНДОН. Хойто Ирландиин Ферман, Урда Тирон гэжэ округһоо Британиин парламентын общинануудай палатада һаяхан һунгагдаһан Оуэн Кэрронда эсэргүү айлгаха ба занаха, мүрдэхэ, хюдаха кампани эмхидхэгдэнэ. «Эйч-блогуудай» гуримые буруушаадаг национальна комитет гэдэг ниитын эмхиин эдэбхитэн Кэррон тэндэхи түрмэ шоронгуудта Роберт Сэндсын үлэсэжэ үхэһэнэй һүүлээр тэрэл округто һунгагдаһан байна.

Кэрронэй аха — Шимусэй байдаг гэрые үнэһэн тоборог болгоһон тэһэлэлгэ эээлжээтэ хорото ябуулга болоно. Аза болоходоо, тэрэ гэртэ байһан хэншье гэмтээгүй гэжэ О. Кэррон мэдүүлбэ. Эндэ эмхидхэгдэдэг олон мүрдэлгэ хюдалгануудай нэгэн тухай хэлэгдэнэ. Һунгалтын урда тээхи кампаниин үедэ тэрэнэй ахые хэдэ дахин буудаһан байгаа. Мүн протестан хархис этгээдүүд һунгуулиин участогто ородог Лонг Кешэй концлагерьта тамалагдан хосорогшодой дурасхаал болгон хиидхэгдэһэн шаналалай хара тугуудые абажа хаяһан, Кэррондо дуугаа үгэхыень уряалһан плакадуудые зорюута галдаһан юм гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

ВСМ-эй МЭДҮҮЛГЭ

ХЕЛЬСИНКИ. «Эб найрамдалые сахин хамгаалха гээшэ хүнэй эгээл үнэтэ баялиг, тэрэнэй гол эрхэ мүн» — гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай эхилһээр 42 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, 1981 оной эб найрамдалай уласхоорондын үдэртэй дашарамдуулан, эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй (ВСМ) эндэ тараагдаһан мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Буу зэбсэгүүдые худалдажа, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые худалдаһанай ашаар түби дэлхэн дээрэ туйлай ехэ аюул тохеолдуулжа байһан американ захиргаанай, сэрэгэй-промышленна комплексын удамаршадай политика энэ документ соо эрид шангаар буруушаагдана. Дундуур занда хэрэглэгдэхэ американ ракетно-ядерна шэнэ хэрэгсэлнүүдые Баруун Европын оронуудай газар дайда дээрэ тодхон табиха тухай НАТО-гай шиидхэбэрие Холбоото Штадуудай дэмжэһэн ушар «Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, ОСВ гэжэ хэлсээе баталха асуудалнуудаар дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдтэ хойшо татаһан убайгүй ябадал болоно».

«Американ правительствын энэ алхам бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалда туйлай ехэ аюул тохёолдуулна, арадуудай хүсэл эрмэлзэлдэ зүрюу харша байна...»

Эб найрамдалые хамгаалха, дай жүрөөдэгшэдэй харата ябуулгануудые зайсуулан сараха уряатангаар ВСМ газар дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдтэ хандаба.

БАЙГАЛАЙ БУУРАЛ ЗҮРГЭНҮҮДЭЭР...

Буряад оромнай, Байгал шадархи үзэсхэлэн байгаали хүн бүхэнэй һонирхол татадаг. Түрэл орон соогуураа аяншалагшад иишэ, үльгэр дуунда оропон хизаарта заатагүй ерэжэ, сэдьхэлээ ханажа бусадаг гээшэ. Удаань хараһан үзэһэнөө, ябаһан олоһоноо нүхэдтөө, нютаг нугынгаа хүн зондо тобшо тодорхойгоор, уран гоёор хөөрэжэ, ниитын һонирхол бүришье ехээр үүсхэдэг болонхой.

Нёдондо жэлдэ аяар холын Белоруссиһаа минии үнинэй нүхэр мүн лэ манай «шэдитэ хизаараар» аяншалхаяа ерэһэн юм. Вячеслав Иосифович Алешка тушаалта ажалаараа, мэргэжэлээрээ аяншалгын зүргэнүүдтэй холбоотой хүн бэшэ юм. Тиигэбэшье жэл бүриингөө амаралтада гарахадаа, холын аян замда мордодог, бэедээ замай тэмдэглэлнүүдэй дэбтэр, фотоаппарат «зэбсэгүүдтэй» ябадаг заншалтай. «Амаралта тухай түр зуура бодомжолходоо, ухаан бодолдоо өөрыгөө аяар Хойто зүгтэ Мүльһэн далайн эрьедэ гү, али Алас-Дурнада, үгы һаа Кавказай хадата орондо гү, али Дунда Азида «оложорхихош», — гэжэ Вячеслав Иосифович хөөрөө һэн. Һүүлэй жэлнүүдтэ Вячеслав Иосифович нүхэдтэйгөө хамта манай ороной Европын хойто захын нютагуудаар, Камчатка, Чукотко, Яхад хизаарнуудаар аяншалһан байха юм. Эдэ аяншалгануудайнгаа һүүлдэ В. И. Алешка Белоруссиин номой хэблэлдэ гурбан ном, үнгэтэ фото-зурагуудай ехэ альбом хэблүүлһэн байна.

— Байгал далай, Буряад орон хүрэхые олохон жэлэй сэдьхэдэг болоһон хүм. Гэед энэ «шэдитэ далайтай» уулзалгада хүсэд бэлдээгүйбди гэжэ һанагша һэм. Һүүлэй хоёр-гурбан жэлдэ энэ холын аяншалгада нүхэдтэйгөө зорин бэлдээ гээшэбди, —гэжэ Вячеслав Иосифович хөөрөө һэн.

Минск хотоһоо Улаан-Үдэ хүрэтэр 7,5 мянган километр зайе хүнгэн машинаар 14 хоногой туршада дабажа гараһанаа хөөрөө һэн. «Энэ аяншалга бидэнэй сэдьхэлдэ одоо нээрээ шэдитэ зүүдэн, үльгэр шэнгэр үзэгдэжэ байхал» гээд айлшаднай нэгэн дуугаар хэлээ бэлэй. «Үргэн даа Эхэ һайхан түрэл оромнай, ой модоор, тарян, уһаар элбэг...» гээд нэгэнтэ бэшэ дуулаһан-байхабди гэжэ олон үгэгүй эдэ табан эрэтэйшүүл хөөрэхэ юм.

В. И. Алешка Белоруссиин Компартиин Клецкэ райкомой нэгэдэхи секретаряар 1973 онһоо хойшо ажаллана. Дунда һургуули дүүргээд, колхоздо бригадираар хүдэлөө. Совет Армиин зэргэдэ алба хэжэ байхадаа, партиин гэшүүн болоһон намтартай. Минск хотодо Белоруссиин Хүдөө ажахын академи дүүргээд, удаань партийна дээдэ һургуулида һураһан юм. Энэ нүхэр комсомолой болон партийна хүдэлмэридэ хүдэлөө. Табан жэлнүүдэй түсэбүүдые дүүргэхын түлөө ажалшадай дунда эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын эдэбхитэй ехэ хүдэлмэри ябуулһанайнгаа түлөө Ленинэй, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар болон медальнуудаар шагнагдаһан. Белоруссиин ССР-эй Верховно Соведэй депутат В. И. Алёшкын ажалладаг Клецкэ район арбадахи табан жэлэй түсэб, амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан тугаар шагнагдаа...

«Түрэл байгаали» гэжэ белорус хэлэн дээрэ гарадаг журналда Байгалай эрьеэр, Буряад ороноор ябаһан тухайгаа богонихоноор бэшээ һэмди, байн-байн сүлөө саг оложо, шэнэ ном бэшэхэ хүсэлэнтэйб, бэшэхэ юумэн олдохол байха. Танай нютагаар ябаһан тухайгаа мүрнүүдые, тэндэ абаһан хэдэн фото-зурагуудые эльгээгээбди» гэжэ Вячеслав Иосифович һаяхан манай редакцида бэшээ.

Бэшэһэн тэмдэглэлнүүдыень, зарим фото-зурагуудыень хэдэн хэһэгээр хубаарилан ниитэ гаршаг доро уншагшадтаа дурадханабди.

Р. ГАРМАЕВ.

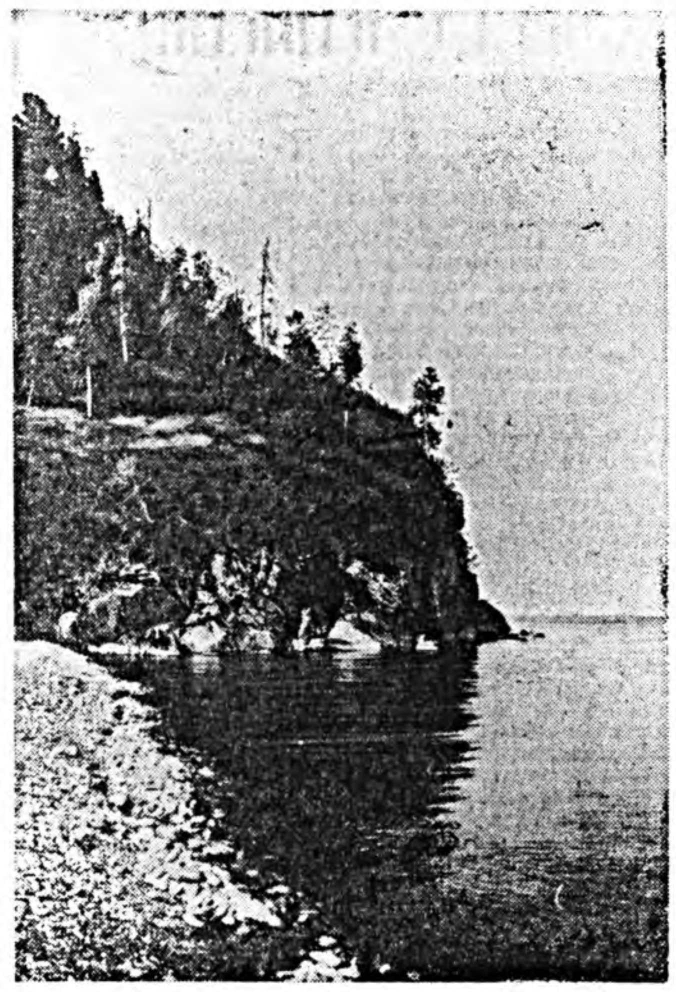

А. Гринэй зохёолнууд соохи холын хото городууд, танигдаагүй гол мүрэнүүд, уһан далайе эрхэ мэдэлдээ абаһан эрэлхэг зоригтой морягууд, энхэргэн урин Ассоль зүүдэндэм харагдахаяа болиһоор үнинэй. Гэбэшье наһанайм ошохо тума ямаршьеб нэгэ гайхамшаг үзэгдэлтэй ушарха, байгаалиин агуу хүсэнэй нүлөө бэе дээрээ мэдэрхэ гэһэн хүсэлни буураагүй. Энэ удаа холыншье һаа, зүрхэ сэдьхэлдэм хэзээдэшье дүтын алдар суута Байгалтай анда ёһоор танилсажа, амар мэндээ хэлсэхэ гэжэ шиидэбэб. Үльгэр домогууд соохидол арюун тунгалаг гү уһаншни, үнэр баян хэшэгээрээ урдынхидаал омогорхоно гүш, Байгал! Шамтай уулзангүйгөөр нэгэшье үдэр ажаһуужа шадахаяа болиһоноо нэгэтэ ойлгоһомни энэл даа. Тиимэһээл зоригойнгоо, бэе махабадайнгаа талаар бүхэриг хатуу, бата найдамтай дүрбэн нүхэдтэй суг шамдаа зорибобди. Юрэ һонюушархажа аяншалаа бэшэ, харин долгин дээрэшни хүсэ шадалаа туршахые, өөһэд өөһэдынгөө ажабайдалые дахинаа сэгнээд, бодомжолоод үзэхые шиидэбэбди. Агуухэ, гайхамшаг хүсэтэй үзэгдэлые хужарлан харахаяа хүсөөбди, хоморой шухаг ан амитадыешни, ургамал ногооешни, сэгээн сэнхир долгидыешни сэдьхэлдээ хадууяа, хадагалан ябахаар ерээбди.

Байгаали хүн түрэлтэндэ юунтэйшье сэгнэшэгүй баялиг — Байгалые бэлэглээ. Тиихэдэнь хүн түрэлтэн хараюудань эршэтэ, зоригжуулма һайхан аялгатай дуунуудые зохёогоо. Эдэ дуунуудай һуроотэ хүгжэм сэжэдэмнай зэдэлжэ, эгээл түрүүшын уулзалгаһаа баяр омогорхолоор халяа бэлэй. Хүлтэг тосхоной баруун хойто үндэрһөө оршон тойроной налюу ужамые хайһамадан зогсобобди. Эндэһээ Буряадай АССР-эй ниислэл хото Улаан-Үдэ, саашаа хадалиг дабаалиг харгыгаар Баргажанай-Адаг хүрэхэ зорилготойбди. Ушканьи аралнуудай, Баргажанай заповеднигэй аглаг тунга ой тайга, шэдхэ шэрэнги эгээл эндэһээ нюдэндэмнай харагдажа байхадал гээ һэн.

Сагай шэмэрүүн уларилда бүхэжэн хүдэржэһэн, һанаһанаа табидаггүй, зориһоноо заатагүй бүтээжэл һаладаг хүндэмүүшэ хүнүүд хүсэлөө бэелүүлхэ хэрэгтэмнай туһа хүргөө. Баргажанай-Адагһаа уһан замаар саашалха ёһотой байгаабди. Баргажанай голой зүүн эрьедэ загаһанай комбинадай мэдэлэй элдэб янзын катернууд, онтосонууд барсайлдан харагдана.

Эндэһээ холо бэшэхэнэ үзэсхэлэн, үзэмжэтэй газарта хоёр палатка табижа хонолгондоо амарбабди. Далайн долгин шара элһэтэй эрье долёогоод саашалха зуураа юушьеб даа нюусаар шэбэнэһэндэл, ангама, шатама халуун үдэршье һаань, уһаниинь булагайхидал сэб хүйтэн, шүдэ ташама, халдахын аргагүй гэмээр. Хадын хүтэл шэлэнүүд, бархайлдаһан хабсагай байсанууд, уһа сүмэлэн, шобхотон гонзойһон хушуунууд жэгтэй дүрсэ хэлбэритэй даа. Байгал гээшэмнай жэлэй ямаршье сагта дура буляамаар, обтомоор лэ: бодолгото болон дуураһандал аалин намдуу байхадаашье, хадын һалхяар хурылуулан үлеэлгэжэ, хөөһэ бушхан ордоһолходоошье, хүнэй нюдэ баясуулдаг. Улаан, шара хабсагайнуудые энээнэй урда тээ хаанашье хараагүй һэм. Хүхэлбиг сэнхир руу нюдэеэ онилгон һагад шэртэжэл, шэртэжэл бай гэмээр. Харасашни энээхэн сэлгеэн агаар соо шэнгэн тунаһандал. Нэгэ заримдаа юрэдоо хүрьһэтэ газар дээрэшье, үльгэрэй ороной сэсэрлиг соошье байһанаа ойлгохоёо болимоор. Бата жагсаалда, хойно хойноһоо һубарин жэрылдэһэн шэнэһэд, хушадай хэдэн тэбэридэ багтахагүй алда бэеынь һанаандаа хэмжээд үзэнэб. Удаань жэжэхэн хайр шулуус эрхэлүүлэн миралзаһан долгидо үлгыдүүлһэн, дүүжэндүүлһэн мэтэ мэдэрэлдэ абтаа һэм.

Эдэ бүхы хараһан үзэһэнөө саг дары зураглан бэшэхэ, бусадтай хубаалдаха дурамни хүрөө ааб даа. Гэхэһээ гадна саашанхи хөөрөөндөө бодото баримтануудта үндэһэлэгдэһэн аяншалгынгаа ушаралнуудые дурдахаб гэжэ уридшалан найдуулһууб.

Нангин далайн нюуса таабарине тайлбарилан мэдэжэ абахые һэдэгшэд ондо ондоо зүргөөр аяншалгада мордодог юм. Гэбэшье гансал зүргөөр — эсэхэ сусахые, сухарихые мэдэдэггүй зүргөөр дабшаа һаа, Байгалай эльгэн хайрада, этигэлдэнь хүртэхэт. Байгаалида дурлалтай, түрэл газарайнгаа түхэл шарайе гүнзэгыгөөр шэнжэлэн шудалха гэһэн агуу эрмэлзэлтэйл һаа, «Урагшаа, Байгал тээшэ!» гэжэ урмашан уряалмаар лэ.

...Ингээд лэ үглөөдэр аян замдаа гарахамнай. Загаһанай комбинадай судна дээрэ һуулсаад, Курбулик хүрэхыемнай эндэхид дурадхаба. Замдаа Святой Нос гэһэн хахад аралай, Ушканьи аралнуудай арюун тунга газарай үзэсхэлэнние буулгажа абамаар, шэрэ будаг хэрэглэн уран зураг бүтээмэмээр, уянгата шүлэг зохёомоор ааб даа. Бэеэ зэһэнэбди. Нүхэдэймни — өөһэдымнай дунда «үбгөө» гэжэ нэрлэгдэһэн Казимир Антоновичой, эдеэ хоол амтатай зохидоор бэлдэдэг Викторэй, мүн аяншалагшадай ажабайдалые, тухашаралгануудые һайн мэдэхэ Сергей Владимир хоёрой гал тойрохо, унтариие түхеэрхэ үедэнь һаглагар һайхан хуша буулгахаар бэдэржэ ошобоб. Долгитон намхалзаһан элһэн дээгүүр ябахань хүндэшэг. Сагдуул модод, бэежээдүй бишыхан хушад элһэн сооһоо һугаран гарахые һэдэһэндэл өөдөө тэгүүлнэ. Эдэнние гэшэхэын аргагүй, хосорхо ха юм. Хэзээ нэгэтэ хүхэ тэнгэри руу хүсэтэ оройгоороо даллахагүйл.

Зүнай үдэшын толон залиржа, гал бурма, шара улаан наран бэеэ даажа ядаһан, эсэнги янзатайгаар шүдэлиг хүхэ шэлэнүүдэй саагуур һолжорон оробо. Далай дороһоо абан һанаа алдажа, наранай һүүлшын элшэтэй хахасаба.

В. АЛЕШКА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Байгал дээрэ. 2. Байсын оройдо багжагар модон урганхай.

Авторай фото.

(Үргэлжэлэлын хожом гараха).

УЛАСХООРОНДЫ[Н] ШЭНЖЭЛЭ[Л]

ЕВРОПЫН АША ТУҺЫН ХЭРЭГТЭ ЭСЭРГҮҮГЭЭР

Баруун Европые «хизаарлагдаһан» ядерна дайнай талмай болгохо гэһэн хараа шугамаа үсэд нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлэн, Вашингтон өөрынгөө балмад муухай түсэбүүдые дэмжэхыень НАТО-гай талаар союзнигуудтаа баалалта хэһэн зандаа. Имагтал энэ ушартай холбоотойгоор США-гай оборонын министр К. Уайнбергерэй Британиин аралнуудта ошоһон ябадалые хараха хэрэгтэй. Тэрэшэлэн Вашингтоной баалалтаар Италиин правительство Сицилидэ американ далита 112 ракетэ тараан тодхохо шиидхэбэри абаһан гээшэ.

Эндэхи политическэ байдал шэнжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор, Пентагоной эзэнэй Англи ошолгын зорилго хадаа Баруун Европодо ехээр буруушаагдажа байһан нейтронно буу зэбсэгые тараан тодхохо хэрэгтэ США-гай эгээл үнэн сэхэ союзнигые хэрэглэхэ ябадал болоно. Тэрэ зэбсэгые бүтээн гаргаха тухай шиидхэбэри США-гай президент Рейган һаяхан абанхай гээшэ.

Нэн түрүүн ФРГ, Англи ба Италида тараан тодхогдохо ба дунда зэргын зайда табигдаха американ ядерна шэнэ ракетэнүүд, тэрэшэлэн США-да үйлэдбэрнин конвейер дээрэ табигдаһан нейтронно буу зэбсэг имагтал Европодо болохо дайнда зорюулагдана. Энэ арга боломжын баруун европынхидто оройдоошье таатай бэшэ байһан тушаа хэлэһэнэй хэрэг бии аал. Тэндэхи хүн зон Вашингтоной һанаашалжа байһан ядерна дайнай хохидолдо өөһэдыгөө оруулхые огтошье хүсэнэгүй. НАТО-гай зарим оронуудта американ «Перш ба далитай ракетэнүүдые тара холгодо бэлдэлгэдэл адли боеголовконуудые олоор бүтээ га эхилхэ тухай президент Р шиидхэбэринн бүхы дэлхэй дээр гаяа түрүүн Баруун Европод ехээр зэбүүрхэн буруушаагда һаниинь гайхалтай бэшэ. Норвеги ниин, Швециин, Голландиин түлөөлэгшэд, Англиин лейборис Баруун Германиин олон социал радууд Рейганэй «нейтронно бэрние буруушааһан байна».

Нейтронно зэбсэг «бэеэ хамг шэнжэтэй, «ородуудай танкова добтолгодо сохилто үгэхэ» хэрэг рюулагданхай гэһэн Вашингтоной халга улам ехээр үргэдэжэ бай руушаалгые замхаажа шадабагүй гэдэхээр, Баруун Европын тон хүнүүд «совет сэрэгэй аюул» худал хуурмаг үгэдэ этигэнэ. хёор, бии болгогдоһон нейтрон зэбсэг ядерна дайнай һүжэржэ аюулые ехэдхэнэ гэжэ эндэхи һайн мэдэнэ.

Вашингтоной удамаршалгаар на дайнай аюулда нэрбэгдэжэ байһанаа баруун-европынхид мү дэнэ. Вашингтон балмад бүдүү «хүсэ хэрэглэхэ» ябадалда та США-гай өөрынь бэшэ газар дээ хогдоһон ядерна зэбсэгүүдые (т до нейтронно) өөрынгөө мэдэлдэ гаха эрхэ бэедээ үлөөнэ. Ушар «ядерна зэбсэгүүд хэрэггүй», «не но үхэлые зогсооохо!»—гэһэн ур Европо түби дээрэ улам шангад ностоно.

БЕГИН САДАДТАЙ ЮУН ТУХАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨ

Кэмп-Дэвидтэхи үгэсэлгын талаар хамжагшад — Израилиин премьер-министр Бегин ба Египедэй президент Садат хоёрой арбан нэгэдэхи уулзалга Александрида болоод дүүрэбэ. Араб оронуудай газетэнүүдэй шэнжэлэгшэд энэ уулзалгыень араб арадуудта, нэн түрүүн палестинецүүдтэ эсэргүү зорюулагдаһан Кэмп-Дэвидтэхи үгэсэлгын талаар унтаршаһан «амгалан» байдалые һэргээхэ шэнэ һэдэлгэ гэжэ сэгнэбэ. «Палестинын автономи» гэжэ нэрлэгдэһэн асуудалаар байгша оной сентябрьда хөөрэлдөөгөө үргэлжүүлхэ тухай Александрида үгэеэ ойлгосолдоһон ушар энээн тушаа гэршэ боложо үгэнэ.

Хөөрэлдөөе һэргээн үргэлжэлүүлгэдэ үүсхэлшэн болоһон Израиль «автономи» гэдэг түсэбэйнгөө аша нүлөөгөөр Палестинын арабуудай сөрын национальна гүрэние байгуулха эрхынь бодото бээлэлдэ һаад тохёолдуулха гэжэ найдана. Бодото дээрээ Израилиин тала палестинецүүдые мэхэлжэ, тэдэнние американ-израиль-египет үгэсэлгэдэ хабаадуулха зорилготой «автономиин» үнинэй мэдээжэ вариант дурадхана.

Израилиин палестинецүүдтэ зохёон дурадхадаг «бэеэ даанхай байдалай захиргаанай» хараа бодолой ёһоор, Иордан мүрэнэй баруун бэедэ, Газай секторто хуули гаргаха ба гүйсэдхэхы засаг, полици ба аюулгүйе сахиха албан, уһанай ба газарай нөөсэнүүд сүм эзэмдэгшэдэй мэдэлдэ үлэхэ болоно. Палестинын бэеэ даанхай гүрэние байгуулха арга боломжо сүм усадхагдана. Ингэжэ бодото дээрэ арабуудай газарые эзэмдэн абалгые хуулита болгохо туһ хэлэгдэнэ.

Араб оронуудай дииилэнхи ол Палестинын «автономи» гэдэг тү эрид шууд буруушаана. Палест арабууд өөһэдөө национальна һынь хэрэгтэ ямаршье туһа асархагүй тэрэ түсэбые мүн лэ шаана.

Израиль ба Египет хоёрой харилсаа холбооe «гуримшуулга хай асуудал Александрида зүб һэн байна. «Гуримшуулга» энэ үгөөр Тель-Авивта эк ческа, худалдаа наймаанай ба бодолойшье талаар Израилиин питалай Египет руу ээрхэн байһанние далдалха һэдэлгэ гар

Сададай үгэ дууламгай, сал буулта хэдэг байхынь тула Изра хүтэлбэрилэгшэд тэрэнэй ямаршье нюуса далдагүйгөөр муухай заналта хэнэ. Бегинэй Сад уулзахын урдахана Израилиин дын хэрэгүүдэй министр Шамир шын, нэгэ талаһаа, «автономи» ба римшуулга», нүгөө талаһаа Синай хад арал дээрэһээ Израилиин сэ дые сүм гаргалга хоёрой хоорондо һаршагүй холбоо барисаан» бии мэдүүлһыень заналтаһаа ондоогоор нэхын аргагүй. Тэрэ нимэ мэдүү хэдээ, хэрбээ үгэ дууламгай бай гээшэ һаа, Синайн хахад арал хашье элһэ абангүй һалахаш гэжэ дадта ойлгуулһан болоно.

АНГОЛОДО ЭСЭРГҮҮ ХАРАТА ҮГЭСЭЛГ

Арадай Анголодо эсэргүү Урда-Африкын республикын ээрхэг түримхэй ябуулганууд бүхы дэлхэй дээрэ зэбүүрх буруушаагдажа байна. Холбоото Штадууд Урда-Африкын расис журамай Анголодо добтолон ороһонние буруушаахаһаа байха, Преторине энэ гэмтэ ябуулга хэхэ хэрэгтэ сэхэ тухиран түлхиһэн байха юм. США-гай гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ Д. Фишер, жэшээнь, үлүү гаратараа үгэ хэлэжэ, Намибиие сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэжэ байһан СВАПО-гай патриодуудые «Африкын урда зүгтэхи байдалые эмхи гуримгүй болгоно» гэжэ гэмнэһэн байха юм. Тиихэдэ сенатор Р. Лугара нимэ мэдүүлгэ хээ: «Анголо США-да ехэ найдамтай түлгүүри боложо шадаха, бидэнэр өөһэдынгөө хүсые харуулхын тула тэрэ арга боломжые хэрэглэхэбди».

ЮАР-ай расистнуудай ба США-гай империалистнуудай гадаадын политическэ хараа бодолнуудайнь адли байһан эли. Африкын түрүү үзэлтэй оронуудта «һургаал үгэхын», СВАПО-гай патриодуудые үгы хэхын тула Претори Анголын Арадай Республикада эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулга өмхидхэнэ, тиихэдэ Вашингтон Намибиие сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэлшэд тушаа худал хуурмаг мэдүүлгэнүүдые хэжэ байгаад, Анголодо «соносхогдоогүй дайнай» тактикаһаа хүсэ шадалаа сэхэ харуулгада орохоор бэлэн байһанаа элирхэйлнэ.

НРА-да эсэргүү ЮАР-ай ээрхэг түримхэй ябуулгын 1975 ондо панхарудталгаар дүүрэлгые США-гай дэмжэжэ эхилһэнһээ хойшо Сагаан байшан Анголодо эсэргүү политика нюуса далдагүйгөөр бэелүүлнэ. Баруунай томо гүрэнүүдэй дундаһаа гансахан США мүнөө болотор арадай Анголые мэдэрээгүй байһан зандаа. Луандада га «Жорнал ди Ангола» газетэ дүүрэн үндэһэ баримтатайгаар бэшэнэ: «Рейганэй захиргаанай за хүтэлбэридэ ерэһэн сагһаа хойшо боото Штадууд Анголын револ эсэргүү ябуулгаяа эрид шангадхаж

Вашингтон ба Претори хоёрой мос муухай үгэсэлгын» уг зор юун гээшэб? Хамтын хараа бод США ба ЮАР хоёр шэнэ байдал хёон байгуулгада национальна хү тын замда гараһан африкан арад һаад түбэг тохёолдуулхые оро Тингэхэ зуураа, Намибиин асууда Нью-Йоркдо зарлагдахаяа байһан О ой тусхай сессиин урда тээ энэ ор ерээдүйе шиидхэлгэдэ СВАПО-гай риодуудые хабаадуулхагүй, тэр арадта шэнэ түхэлэй колонизатор дай үгэ дууламгай дахуул правител во табиха гэжэ тэдэнэр оролдоно.

Намибиин газар дээрэһээ ба лэгдэжэ байһан ЮАР-ай НРА-да гүү дайсан харша ябуулгануудые ры болюулха эрилтэ табиха зүй дэлхэйн олониитэ ООН-ой 435-дахи золюцитай зохилдуулан. Намибиин дүйе шууд түргөөр шиидхэхэ шү байһанние тэмдэглэнэ. Намибида Ур Африкын сэрэгүүдэй байһан сагта, шингтоноор дэмжэгдэжэ байһан Ю бэеэ даанхай хүршэ оронуудта эс дайсан харша ябуулгануудаа хэхы ла Намибиин газар дайдые саашаа шье хэрэглэхэ байһаниинь бүтэ эли ха юм даа.

В. СЕРО
И. МЯКИШЕ
С. КУЛИ
(ТАСС)

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Һургуулиин ехэ зорилгонууд»—түрүү бэшэг. «Һогооборишье үбһэн—һуридэ нэмэри»—тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «БАМ: үдэр үдэрэй хэрэгүүд». «Үсэгэлдэр БАМ-ай Буряадай участогта юун болооб?»—В. Чулиин эльгээһэн тобшо мэдээсэлнүүд. «Гусиноозерско ГРЭС-эй барилга дээрэ». «Эхилхэ эрхэ эрхимүүдтэ олгогдоо» — З. Сусловагай корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна бүлэг фермэ дээрэ». «Өөһэдөө юу хэнэб?»—Е. Данзановагай статья. «Барилгада найдамтай үндэһэ һуури хэрэгтэй». «Тогтонижоролгын замаар»—Е. Тарасюгай статья. «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй шатанууд». «Хүдэлмэришэдэй дутажа байһан эрхэ байдалда экономикын хүгжэлтые ханғаха»—АПН-эй материал. «Хара һалхинһаа халхалан»—ТАСС-ай фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Кабардино-Балкарай 60 жэлэй ойдо». «Хани барнсаанай агууехэ хүсэн»—ТАСС-ай материал. «Уласхоорондын шэнжэлэл». «Социалис оронуудта»—ТАСС-ай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Түрэл хотомнай өөрын мартагдашагүй шэнжэтэй байха ёһотой»—М.Ж. Черниновэй статья.

АРАЙ ШАМАЙ ШҮҮБЭ

Манай «Локомотив» командын футболистнууд хоридохи уулзалгаяа өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэбэ. Сэхыень хэлэхэдэ, «Локомотивай» футболистнууд байгша онойнгоо наадануудые нэгэ жэгдээр үнгэргэнэгүй. Эдэнэр өөрынгөө стадион дээрэ наадахын урда тээ Эрхүүгэй, Ангарскын футболистнуудта горитойхон тоотойгоор шүүгдээд, бусажа ерэһыень һанахада харамтайл.

Манайда айлшаар ерэһэн Нижний-Тагилай «Уралец» команда мүнөөдөө үнгэргэгдөөд ябаһан хорин уузалгаһаа 26 очкотой болонхой. Тиигэжэ эдэнэр мүрысөөнэй таблицада түрүүшын табанай тоодо оролсонхой. Улаан-Үдын футболистнууд нааданай түрүүшын дүхэригтэ эдэнэртэ айлшалхадаа, 0:1 тоотойгоор шүүгдэжэ ерээ һэн.

Өөрынгөө стадион дээрэ үнинэйшье наадаагүй «Локомотивай» футболистнууд уулзалгын эхилэн сасуу һайн добтолго эмхидхэжэ шадаба. Эндэ ходоодо эрмэлзэл түгэс наададаг Валерий Михнов гансаараа шахуу гэхээр добтолон ороходоо, тоо нээжэ шадаа. Энээнэй удаа «Локомотивай» футболистнууд бүхы командаараа урагшаа дабшажа, баһал шангаа добтолго эмхидхэбэ. Бумбэгэ абаһан И. Черных тэрэнээ Михаил Пастуховто сэхэ дамжуулжа, хоёрдохи бумбэгэ айлшадай воротада оруулагдашаба. Энээнэй удаа Улаан-Үдын футболистнуудай нааданайнгаа «жолоо» бага зэргэ һуларууламсаар, айлшадай добтологшод нэгэ бүмбэгэ «Локомотивай» ворота руу оруулжахёо. Сэхыень хэлэхэдэ, «Локомотивай» хамгаалагшад Сергей Тутаев, Владимир Чумаков, Иван Ковалев гэгшэд һүүлэй хэдэн наадануудта хабаадангүй. Шалтагааниинь гэхэдэ, эдэнэр урда уулзалгануудта гэмэлтэһэн юм. Тиимэһээ хамгаалгань бага зэргэ һуладаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиибэ ябашье, манай футболистнууд айлшадаа илажа, хоёр очко өөртөө бэшүүлбэ. Харин удаадахи наадында хэр гэлдэхэ [illegible] болонобди. Энэ наадан мүнөөдэр болохо. Манайда айлшаар Свердловскын «Уралмаш» ерэнхэй. Наадан үдэшын зургаан часһаа эхилхэ юм.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Ф. Шиллер. «Дон Карлос» — Моссоведэй нэрэмжэтэ Гүрэнэй академическэ театрай фильм-зүжэг. 12.45 — Шэнэ һонин. 15.10 —Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Һуралсалай шэнэ жэлдэ зорюулагдаһан баримтата фильмүүд. 16.10 — С. Михалков. «Би баһал бишыхан байгааб». 17.10 — Литвагай ССР-эй габьяата артист Р. Катюлис наадаха. (Скрипкэ).

Улаан-Үдэ. 17.45 — «Байгал» программа (буряадаар). 18.10 — «Саян» «Хүдөөдэ ажалай халуун хаһа түлэгтөө».

Орбита. 18.30 — «Амар сайн, һургуули» — концерт. 19.00— «Мэргэжэлэй техническэ һуралсалай системэдэ шэнэ жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан». Мэргэжэлэй техническэ һуралсалай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. А. Булгаков дамжуулгада хабаадаха. 19.45— «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Эрдэм наукын ажабайдал». 20.30 — «Меридиан» гэжэ дуунуудые М. Таривердиевэй трио гүйсэдхэхэ. 20.40 — «Кэти, вернись домой!» — уран һайханай телефильм. (Англи). 22.00 — «Время». 22.35 — «Москвагай уласхоорондын номой гурбадахи выставкэ-ярмаркын нээлгэдэ». «Номуудай аяншалга»— баримтата фильм. 23.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.40 — «һүүлшын хабар» — фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Хүн мүндэлхэл...» — баримтата фильм. 13.20 — «Шатарай һургуули». 13.50 — «Ботаника». 5 кл. «Ургамалай удха шанар». 14.10— М. Шолохов. «Номгон Дон». 14.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүдэй программа. 15.15 — «Театрта таанад дуратай гүт?». 16.00 — «Биологи» 5 кл. «Географическа шэнэ нээлтэнүүдэй түүхэнээ».

Улаан-Үдэ. 17.00 — Мультфильмнууд.

Орбита. 17.45 — «Стахановецууд» — телеочерк.

Улаан-Үдэ. 18.40 — Соносхолнууд. 18.50— «Манай айлшан — Хакасси». 19.15 — «Харгы» — баримтата фильм.

Орбита. 19.55 — Дамжуулгын программа. 20.00 — Велоспортоор дэлхэйн чемпионат. Прагаһаа дамжуулга. 20.20 — «Нейтронно бомбо: хүн түрэлтэндэ эсэргүү үгэсөөн». Политическэ шэнжэлэгшэ И. Фесуненко дамжуулга хүтэлхэ. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». «Арба хүрэтэр тоолодог эшэгэхэн». 21.15 — «Хүгжэмэй абонемент». 22.00 — «Время». 22.35 — «Дорога на Рюбецаль» — уран һайханай фильм. 24.00 — Классическа барилдаагаар дэлхэйн чемпионат. Норвегиһээ дамжуулга.

САГААН ҮЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо. Баруун хойноһоо секундын 6—11 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 12—17 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Улаан-Үдэдэ шииг нойтон орохогүй, баруун хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 14—16 градус дулаан байхаар баргсаамжалагдана.

Сентябриин 2—3-най үдэрнүүдтэ сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо. Баруун тээһээ се 5—10 метр хүсэтэйгөө хилха. Һүниндөө 3—8 дус дулаан хонохо, г нюруу дээрэ багахан руу унаха. Үдэртөө 1 градус дулаан болохо леэгдэнэ. Зарим райо 0 градусһаа 8 граду тэр дулаан болохо

Редактор Р. Б. ГАР

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, инфо мации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем в селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. Н-02470. Заказ № 201. Индекс